C 105/975a,

with the Errata
very fine copy

The Sydenham Park copy sold for £6.12.6 although it wanted the leaf of Errata

Perkins and Heath. Patent Hardened Steel Plate.

Duke of Sussex's Copy

[illegible]

[illegible] 343112

Renouard Tom. 1. p. 34. collated & perfect

"extrêmement rare."

Bp. Butler's [illegible]

Aldus June 1497

Libellus de Epidemia, quam uulgo morbum Gallicum uocant.

Nicolai Leoniceni uincentini in librum de epidemia, quã itali morbum gallicum uocant, ad illuſtrem uirum Ioãnem Frãciſcum mirandulenſem, Concordiæ comitem, præfatio.

h Abitã nuper Ferrariæ de morbo, quẽ gallicum uocant, diſputatiõem, atque à me poſtmodum mãdatã litteris, cui magis quã tibi Ioãnes Franciſce mirãdulẽſis dedicauerim, qui cum ſupioribus diebus Ferrariæ adeſſes, atque ante diem ad eandem diſputationem conſtitutum, tibi ex cauſis urgentibus eſſet diſcedendum, non parum dolere mihi uiſus es, ꝙ eidem diſputationi nõ poſſes intereſſe, neq; diſſimulanter tuliſti gratiſſimam rem me tibi facturum, ſi quæ non potuiſſes præſens accipere, haberes abſens ex meis litteris, uel potius uolumine ad id dedicato legendi facultatem. Et quoniam non te latebat magnæ cõtentionis diſputationes a medicis atque philoſophis pertractatas non ueritatis inuentione, ſed iurgiis, atque clamoribus plerunque terminari, illud inſuper a me expectare uidebaris, ut nõ ſolum quæ nam inter diſputantes opinio tandem eſſet pro uera recepta tibi ſignificarem; ſed mei quoque iudicii calculum inter ambigentes ſententias manifeſtarem. Quid plura? ego qui tibi propter tua eximia in me beneficia omnia debeo, pollicitus ſum factum me, quod optabas, arduum quidẽ opus, ac penè temerarium, niſi ipſum excuſaret obſequium. Ecce igitur iam tibi fidẽ promiſſam exoluo quanto tardius, quã tu forte cupiebas, tanto maiore cum fœnore. nõ ſolum enim eam, quæ præcipue deſẽdebatur Ferrariæ opinionẽ, ſed quaſcunque alibi plurimum uigere intellexi, conatus ſum pro mei ingenii imbecillitate cõfutare, meãq; poſtremo loco, exemplis. rationibus. ac nobiliſſimoꝝ medicorum auctoritatibus confirmare. Multa præterea Auicẽnæ dicta, quæ ad propoſitam contemplationem pertinebãt, duximus in controuerſiam. Quare qui hæc lecturi ſunt quæſo boni cõſulant, neque me propterea impudentem, aut

inſolentem iudicent, qui auſim magni nominis auctores inceſ ſere. Facimus hoc multorum ueterum, ac præcipue Ariſtotelis ſummi philoſophi exemplo, qui tanti fecit ueritatem, ut pro ea aſſerenda ſcripſerit etiam contra præceptorem. neque uero hanc apud te præfamur ueniam, qui hoc meum circa antiquorum ſcripta examinanda ſtudium, adeo nō improbas, ut in ea, quā nuper Ferrariæ habuimus de litteris confabulatiōe, mirari te mihi dixeris, ꝙ in illo, quem ſuperioribus annis edidi de medicorum erroribus libro, Plinium tam leuiter perſtrinxiſſem. in cuius auctoris libris tu multo plures, quàm qui a me fuere notati errores animaduertiſſes. Dicimus iſta malignis, atque impudentibus, quorum alii ea etiam, quæ tacite probant, quia tamē ipſi non ſcripſerunt, aut inuenerunt liuore ducti aperte calumniātur, alii uero more pecudum alienis ſemper ueſtigiis inſiſtentium, nihil ſuo, omnia aliorum iudicio tribuunt. & ſi cui ſe ſemel auctori addixere, eius auctoritatem ſine ratione rationē eſſe arbitrantur. Vtcunque tamen hi de noſtris ſcriptis iudicauerint, quāto minorem apud ipſos gratiam ſumus habituri, tāto maiorem apud probos, ac doctos ſperamus cōſequi, apud te præſertim, qui Ioānis Pici patrui tui per omnium gradus uirtutum ueſtigia imitaris, quiq; eam, quæ in eius intēpeſtiua morte facta eſt litterarum, atque omnium bonarum artium iacturā, ita reſarcis, ut ad te reſpicientes uirgilianum illud omnes uno ore pronuncient.

Vno auulſo, non deficit alter
Aureus, & ſimili frondeſcit uirga metallo.

Tibi itaque, & paucis cecinimus, uobis placuiſſe contenti, reliquorum autem uel inuidorum uel imperitorum iudicia contemnentes.

De Epidemia, quam Itali morbum gallicū, Galli uero Neapolitanum uocant, Nicolai Leoniceni Vincentini liber.

n

Ouos Italiæ aduenifſe morbos prioribus ſæculis ignoratos antiqua ætas credidit. ſiquidē Plinius uir eruditiſſimus nō modo Italiæ, ſed uniuerſæ feré Europæ lichenas ante Claudii principatum incognitos fuiſſe teſtatur uigeſimo ſexto de hiſtoria naturali libro. Ego uero de aliis Europæ partibus non planè habeo ſtatutum quid ſentiam. Illud pro certo affirmare auſim, multis ante, quàm Claudius īperaret annis lichenas fuiſſe græcis familiares. quando Hippocrates auctor græcus uetuſtiſſimus cum multis aliis in locis, tum præſertim in tertia particula Aphoriſmoꝝ, in morboꝝ æſtiuoꝝ mentione lichenem cōmeminit, ut mihi magis fiat uериſimile uexaſſe id malum etiam Italiam, quamuis forte longo temporum interuallo ante Claudium, ſed nondum romano imperio ad exteras nationes propagato, atque ideo minus a græcis medicis Roma frequentata, defuiſſe eidem morbo nomenclatores. idcirco donec ſine nomine perſtitit, fuiſſe iterim obſcuriorem, ſicuti poſtea Claudio imperante iam græcis artibus, ac præcipue medicina uigēte in ciuitate lichenas, atque mentagram uocitantes, fecere illuſtriorem. Simile quoddam noſtro hoc æuo accidit, iam enim inſolitæ naturæ morbus Italiā, & multas alias regiones inuaſit. Puſtulæ ſunt a partibus obſcœnis incipientes, mox totum corpus, atque ipſam præcipue faciem occupantes, præter fœditatem, magnum inſuper cruciatum plerunque afferentes. Huic tamen morbo nondum noſtri temporis medici uerum nomē impoſuere, ſed uulgato nomine malum gallicum uocant, quaſi eius cōtagio a gallis in italiam importato, aut eodem tempore & morbo ipſo & Gallorum armis Italia infeſtata. Nō defuere quidem, qui eundem cum illo putarint, quem priſci elephā

tiaſin nominarunt, ſicuti alii morbum Gallicum eſſe antiquis lichenas, alii aſaphati, alii prunam, ſiue carbonem, alii ignem perſicum, ſiue ſacrum exiſtimarunt. Quæ quidem ambiguitas nominum, & de re ipſa quoque diſſenſio multos ſuſpicari fecit nouam hanc eſſe luem nũquam à ueteribus uiſam, atque ideo à nullo medico uel græco, uel arabe inter alia morborum genera tactam. Ego ſicuti neque illis aſſentior, qui uarias huic morbo indidere appellationes haud quaquam eius naturæ congruentes, ita ubi conſidero eadem natura præditos homines, ſub eodem cœlo natos, ſub eiſdem ſyderibus educatos, eiſdem etiam ſemper fuiſſe morbis obnoxios cogor exiſtimare, neque mihi poteſt in captum mentis peruenire natam hanc repente labem noſtram ita infeciſſe ætatem, ut nullam ſuperiorem. Quod ſi quis aliter quàm ego ſentiat, qnid tandem hoc eſſe dixerit aut quam deorum uindictam? nam ſi cauſæ naturales inſpiciantur, millies poſt mundi initia eædem extitere. Quare ſimilem morbum ex cauſis ſimilibus etiam ſuperioribus ætatibus contigiſſe parati ſumus oſtendere, ubi prius illorum opiniones, qui morbum Gallicum fuiſſe à priſcis elephantiaſin nominatum, ſiue quid aliud à noſtra opinione diuerſum credidere, confutauerimus. Sed ante, quam diſputationem ipſam aggrediamur, illud in primis admonendum eſt aliud morbi genus ſignificari uerbo elephantiaſis in libris arabum, aliud in libris græcorum. Raſis ſiquidem atque Auicenna elephantiaſin pro morbo accipiunt, in quo pedes, & crura ſupra modum intumeſcunt. Galenus, ac Paulus, omnéſque græci auctores in eodem uerbo morbum intelligunt, quem Auicenna, & medici iuniores lepram appellant. De primo uerbi elephantiaſis apud arabes ſignificato neminem ambigere arbitror, de ſecundo apud græcos uſitato longius eſt à nobis differendum, nam ſi oſtenſum fuerit, nihil aliud eſſe græcis elephantiaſin, quã morbum illum, quem uulgato nomine lepram uocamus, tunc id quoque probatum erit morbum Gallicum non eſſe elephantiaſin, quan-

Elephantiaſin aliter apud græcos aliter apud arabes capi.

Galenus & paulus

do & qui contrarium ſentiunt, morbum Gallicum plurimum à lepra diſtare concedunt, Vt igitur ad rem ipſam propius accedamus, elephantiaſin apud græcoſ, eſſe apud arabes, & iuniores medicos lepram ita demonſtratur. elephantiaſis auctore Paulo aeginita eſt cancer totum occupans corpus, unde idem paulus inquit. Si cancer unum tantum membrum infeſtans tamen ſecundum ſententiam Hippocratis inſanabilis eſt, quanto magis elephas, qui cancer quidam eſt uniuerſalis omnem curationem ſuperabit? Eandem ſententiam ſcribit libro quarto Auicenna his uerbis. Et cum cancer, qui eſt lepra membri unius ſit de illis, quibus nó eſt ſanatio, quid dicemus de lepra, quæ eſt cancer totius corporis, Idem dixerat Auicenna circa initia eius capitis, in quo agit de lepra ꝙ uidelicet lepra eſt ſicuti cancer communis toti corpori. Sed & eorũdem humorũ uicio generari elephantiaſin Paulus cenſet, & Auicenna lepram, & quemadmodum Paulus minus malam elephantiaſis ſpeciem ſtatuit, quæ ex quadam ueluti fæce ſanguinis ſupaſſata ortum habet, alteram, quæ à flaua bile æque retorrida fit, deteriorem. ſic & de duabus lepræ ſpeciebus, quarum altera, itidem ex fæce ſanguinis, altera ex flaua bile in atram propter aſſationem conuerſa generatur Auicenna decernit. Neque uero aliam Paulus elephantiaſi aliam lepræ Auicenna adhibet curationem. Neque etiam Galenus ſcribens de elephantiaſi ſecundo libro artis curatiuæ ad Glauconem minus, quam Paulus cum Auicenna ſcribente de lepra concordat, immo uero omnia illa Auicennæ uerba, quod lepra multiplicatur in Alexandria propter caliditatem aeris, & malitiam cibi, & eius eſſentiam ex genere piſcium & carne ſalita, & carne groſſa, & carnibus aſinorum, & lentibus, (liceat enim mihi ipſius Auicēnæ uerba, quãuis barbare ſcripta, maioris tamen fidei gratia referre) omnia inquam hæc Auicennæ uerba ſunt ex Galeno de elephantiaſi eo, quo nuper diximus libro loquente tranſlata. Quid quod niſi Galenus per elephantiaſim morbum, quem diximus intellexerit, illud ſeque- Auicēna

tur abſurdum Galenum medicoꝝ facile pricipẽ, qui tot de medicina uolumina tam accurate, tam copioſe conſcripſit, nullã de eo morbo, qui reliquos omnes magnitudine ſuperat, quẽ nos uulgo lepram appellamus in ſuis libris feciſſe mẽtionem. Galeni autem libros intelligo, quos idem auctor in propria lingua ſcriptos reliquit, nam in his, quos uel ex græca, uel ex arabica lingua tranſlatos habemus, plurima eſt in hoc uerbo lepra ambiguitas, quoniam aliquãdo tranſlator ubi elephantiaſin in græco Galeni Codice ſcriptũ inuenit leprã ẽ interpretatus, ubi uero leprã, nihil imutauit. ſed eodẽ uſus eſt uerbo, cum tamen apud græcos auctores alius morbus ſit lepra, alius elephãtiaſis. Lepra enim (ut inquit Galenus in libro de tumoribus cõtra naturã) paſſio ſolius cutis eſt, qđ de elephantiaſi dici nõ põt, cũ in eo morbo, qui ἐλεφαντίασις a græcis nõiatur, nõ mõ cutis, ſed carnes etiã, atq; oſſa, ut Celſus quoque teſtatur, plerunq; uitiẽtur, Quod ſi quis pertinaciter tueri uelit eundẽ eſſe morbum quem græci λέπραν, atque arabes itidẽ nominent, uideat quid ipſum concedere oporteat, hoc. ſ. eſum uiperarum, quo nullum eſſe præſtantius remedium aduerſus lepram medici oẽs uno ore conſentiunt, quódque inter nobilia medicamẽta contra lepram Auicenna numerat non modo non ſanare id malum, ſed inſuper generare. Galenus enim libro undecimo de ſimplici medicina duorum meminit elephantiaſi morbo laborãtium, qui ex eſu carnium uiperinarum in lepram inciderunt, quare neceſſarium eſt dicere alium eſſe morbum, qui a Galeno, & cæteris græcis λέπρα uocetur, alium qui ab Auicenna, ac medicis iunioribus eodem nomine nuncupetur. Quid lepra nomen ſignificet apud arabes, & medicos iuniores, qui arabum doctrinam magna ex parte ſequuntur, nemo niſi hebes, atque omnino obtuſus ignorat, quid uero apud græcos, ſiue latinos ueteres græcos imitantes multi etiam neſciunt eruditi. unde data eſt errori occaſio, ut diuerſarum linguarum ſignificata diſtinguere neſcientes, uel elephãtiaſin nõ eẽ leprã, de q̃ ſcri-

Leprã aliud ſignificare apud græcos aliud apud medicos iuniores

bit Auicēna, uel nō ſimpliciter leprā, ſed quādā lepræ ſpēm exiſtimauerint. Nos uero elephātiaſin idē eē, qđ lepra, de qua agit Auicēna, atq; ab altero morbo diuerſā, quē Galēus λέπραν nomiat, exiſtimamus. idq; uidemur multis rōnibus ex ipſius morbi ſūptis eēntia demōſtraſſe. Age uero ēt ex ui nominū, quibus idē morbus nūcupatur, argumētemur, neq;.n. tātū elephātiaſis, ſed præterea σατυρίασις apud græcos nomiatur, licet uerbū ſatyriaſis pro priapiſmo quandoq; apud eoſdē græcos accipiatur. Nomen autem elephantiaſis tractum eſt a ſimilitudine elephantis. quoniam (ut inquit Galenus ſexto de cauſis accidentium) qui hoc morbo laborant, carnem habent nigram & tuberibus plenam, qualis eſt cutis elephantum. Nonnulli elephantiaſin ob morbi magnitudinē, qui nulli ferè remedio ſuccumbit, dictam exiſtimant. Quidam ob id quod ſicut elephas præ cæteris animalibus diutiſſime uiuit, ita humoribus longiſſimus eſt, quæ quidem omnes proprietates nulli alii morbo magis conueniunt, quam illi, quem nos uulgo lepram nominamus. Sed & σατυρίασις idē morbus a græcis uocatur, quoniam eo affecti faciem ſimilem ſatyris habent. naſum ſimum. craſſa labra. aures leuigatas, ut ſcribit Galenus libro ſecundo de cauſis morborum, ac præterea alio libro qui de tumoribus contra naturam inſcribitur, quo etiam in loco aſpectu horribiles, & male olentes ſatyriaſim patientes oſtendit, quæ omnes notæ morbum illum, quem lepram uulgo dicimus minimo minus ante oculos ponunt. Quanquam uero efficacibus rationibus, tume morbi eſſentia, atque appellatione, tum etiam ex ſenſu ſumptis probauerimus, nihil aliud eſſe elephantiaſin apud grecos, quā morbum, quem arabes nominant lepram, ſiue quid aliud, quod ipſis lepram ſignificet. iidem tamen arabes, ut antea admonuimus, per elephantiaſin non eundem, quem græci morbum, ſed crurum potius, ac pedum tumorē inmodicum intelligunt, quod facile eſt ipſis permittendum, quandóquidem, ut ſæpe Galenus præcipit non eſt de nomi

Vnde tractum ſit nomen elephtiaſis.

Satyriaſis

Cófuſio arabum ĩ morbo qui elephãtiaſis nominatur.

Auicẽna

Cedrea.

Simonẽ male alchitram picem liquidam interpretati.

Raſis

nibus a medicis litigandum, niſi iidem auctores non ſolum nomina, ſed res ipſas quoque confunderent, cum uideatur Auicenna libro tertio ubi agit de elephantiaſi ſumpta pro tumore pedum nonnulla dicere, quæ etiam Galenus de elephãtiaſi in eo accepta, quo græci capiũt ſignificatu libro ſiquidem qui de nigra cholera apud latinos inſcribitur Galenus inquit ex eodem fieri humore elephantiaſin, atque uarices, qui quidem humor primum rubidus apparet, deinde nigreſcit. Idem de ſua elephãtiaſi refert Auicẽna, & ſicuti Galenus, ac Paulus elephantiaſin ad rubidum colorem declinare minus malam arbitrantur, ita Auicenna ſubrubram elephantiaſin nigra cenſet eſſe incolumiorem. & quia Dioſcorides ſcribit cedream, hoc eſt gumi illud ex cedro arbore fluens, quod arabes uocãt alchitram, licet Simon Genuẽſis id uerbum arabicum picem liquidam latine interpretetur. quia inquam Dioſcorides auctor eſt cedream iuuare elephantiacos. ſi lingatur, aut inungatur, poſtmodum Auicenna de eodem remedio contra elephantiaſin, hoc eſt tumorem (ſic enim ipſe id uerbum accipit) crurum, uel pedum, ita ſcribit, dicitur ꝙ alchitran confert in uiſcatum, & linitum. Raſis quoque, qui elephantiaſin in eodem, quo Auicenna accipit ſignificatu, nam & in Almanſore, & in diuiſionibus, ſeorſum de lepra, & ſeperatim de elephantiaſi tanquam de morbis differentibus tractat. idem tamen auctor libro duodecimo Continentis, in quo agit de crurum uitiis, quibus annumerat elephantem de uitio elephantis plurima ſcribit, quæ etiam Galenus uariis in locis de elephantiaſi, immo uero Raſis ipſe Galenum allegat in libro de cholera nigra ita ſcribentem. Vitium elephantis & uarices fiunt ex humore nigro, quod niſi fuerit cum eis caliditas, non erunt intenſæ maliciæ, ex uehementi quoque declinatione ad choleram nigram puram fit uitium elephantis. Similem ferè ſententiam, ut antea ex parte notauimus, ſcripſit Auicenna libro tertio capite illo, quo una de elephantiaſi, ac de uaricibus agit, qui quidem Aui-

cenna partim Galenum, partim Raſim in eodem capite uidetur imitatus. Multa autem remedia, quæ græci tradunt contra elephantiaſin pro lepra ſumptam ſcribit Raſis libro, quem diximus contra uitium elephantis, ubi de pedum, aut crurum uitiis tantum diſſerit, ueluti ex Galeni auctoritate plantaginem, quam etiam Celſus ad elephantiaſi præcipue commendat. Ex Dioſcoridis itidem auctoritate ad uitium elephantis laudat Raſis fel hircinum, atque mentaſtrum. Longum eſſet, ſi multa alia uellem enarrare, quæ græci, atque arabes, quamuis de morbi eſſentia differentes, de elephantiaſi tamen ſimiliter tradiderunt. Quod ſi quis forte tam Auicennam, quàm etiam Raſim ea ratione tueatur, quod crurum pedum ue tumorem, quem elephantiaſin nominarunt, non lepram, ſed tantum lepræ principium iudicauerint, atque ideo diuerſis nominibus, alio ſcilicet lepram, alio lepræ principium nũcupare uoluerint, ut morbi in ſua tempora diuiſionem non improbamus, ita illos duas eiuſdem morbi partes non debuiſſe diuerſas facere ſpecies, uel etiam genera omnino contendimus, quod maxime feciſſe uidetur Auicenna, qui de elephantiaſi libro tertio, de lepra uero ægit in quarto, tanto ſcilicet interuallo, ut uideatur elephantiaſin diſtinctum omnino genus à lepra putauiſſe, cum præſertim idem Auicenna elephantiaſin non uti Galenus inter figuræ morbos, ſed quantitatis potius libro primo collocarunt. Et hæc quidem de prima opinione longius forte, quam decuit, quia tamen eſt in ipſa præcipue Ferrariæ diſputatum nos hoc in loco abundantius diſſeruimus,

Celſus

Auicennã ponere elephantiaſim inter morbos quantitatis, Galenũ, uero, Figuræ.

i Am ad alteram opinionem, quæ morbum Gallicum eſſe lichenas aſſerit cõfutandam ueniamus. Hanc opinionem eſſe falſam ita colligitur. Lichen eſt morbus ille, qui latine dicitur impetigo, uulgo autem uolatica. Morbus Gallicus nõ ẽ ĩpetigo ſiue uolatica. igitur morbꝰ gallicus nõ ẽ lichẽ. Quod morbus gallicus nõ ſit ĩpetigo, ſiue uolatica, q̃ fuit noſtri ſyllogiſmi minor propoſitio, tam imperiti, q̃

λειχῆνα apud græcos eſſe morbũ, qui à latinis ipetigo nominatur. uulgo autẽ uolatica dicitur.

Caſſius fœlix

etiam periti ipſo ſenſu monſtrante nouerũt. Quare id ſolũ oſtẽdere oportet, qđ malũ græci λειχῆνας uocãt, nos latio uocabulo ipetiginẽ noiare, & qđ docti ipetiginẽ, uulgus uolaticã nũcupare. Qui uero poſſumus melius iſta probare, q̃ Caſſii fœlicis auctoritate? cuius auctoris hæc ſunt, q̃ a Simone Genuẽſi allegãtur, uerba. Impetigo græci λειχῆνας dicũt, latini zernas, naſcũtur ex melãcholico humore, rotũdo ſchemate, ĩ ſupficie cutis, cũ ĩgenti pruritu? quis non uideat his uerbis morbũ, quẽ uulgato noĩe uolaticam uocitamus deſignari? Plures quoq; medici iuniores, in quorum numero Nicolus eſt, atque etiam Gentilis, ſiue quicunque is eſt, cuius expoſitiones in Fen ſeptimam libri quarti Auicennæ habentur impreſſæ, ſentire uidentur impetiginẽ eſſe uolaticam, & allegant alios idem ſentientes, quãuis uideatur Raſis uigeſimo quinto Continentis putauiſſe impetiginem eſſe tineam ſiccam, de qua opinione poſtea dicetur. Eundem uero morbum eſſe apud latinos impetiginem qui ſit λειχὴν apud græcos præter Caſſii fœlicis auctoritatẽ, etiã ratõe probatur. Quæ.n.remedia Galenus, & Paulus, omnẽſq; græci auctores contra lichenas notauere, eadem ferè contra impetiginem a Quinto Serenio. Raſi. atq; Auicẽna ſcribũtur, neque hi arabes auctores aliter generari impetiginem, quam græci lichenas docuerunt. Sunt autem lichenes, & lepra (ſi lepram eo modo, quo ante à græcis capi docuimus, intelligamus) ſolius cutis paſſiones. Peior tamen eſt lepra, quam lichenes. nã (ut Paulus, & Galenus) teſtantur) lichenes ſi diu perſeuerauerint, tãdem in lepram conuertuntur. maior enim eſt cutis fœditas, & deſquamatio in lepra, q̃ in lichenibus. Tanta tamen habent lichenes, & lepra naturæ cognationem, ut credere poſſim hos duos morbos apud diuerſos auctores inuicem nomina mutuari. nam quæ de impetigĩe ſcribit Celſus, ea potius lepræ cõueniunt. Videtur.n.idem Celſus ſicuti lepram, impetiginẽ, ita lichenas, papulas latine nominaſſe. quod ex quãplurimis, quæ alii de lichenibus, ipſe de papulis rettulit, colligere poſſumus.

Quemadmodum.n.a Caſſio fœlice ſcribitur,lichenas naſci ro
tundo ſchemate.i.figura in ſupficie cutis cum ingenti pruritu,
& aſperitate,atque ubi id malum ſerpere cœperit,ſerpiginem
dici,ita & Celſus ait alterum papularum genus p minimas pu-
ſtulas cutim exaſperare.rodere.& eandem ſerpere,atque ut id
uitium rotundum incipit,ita in orbē procedere,& quod græ-
ci dicunt ex lichenibus diuturnis fieri leprā,Celſus de quadā
ſpecie papularum idem pronunciat,ꝙ niſi cito auferatur ī im-
petiginem uertitur,& ſicuti græci quoſdam lichenas ἀγρίους
ideſt feros nomināt:eodē modo Celſus alteram papularꝫ ſpe-
ciem ἀγρίαν ideſt feram ab eiſdem græcis appellari teſtatur.
Deniq; quod leui papulæ Celſus remedium præcipit,ut ſcili-
cet ieiuna ſaliua quotidie defricetur,idem graeci adhibent li-
chenibus puerorum,qui quidem curationis modus argumē-
to eſſe poteſt lichenas eſſe morbum,quem uulgo uolaticam
nominamus,aduerſus quam noſtro quoque tempore mulier-
culæ circa puerorum mala ſananda præcipue ſollicitæ nullam
magis præſentaneam nouere medicinam,quám ieiunam ſali-
uam. Sed & eodem Celſo auctore maior papula murali herba
commodiſſime tollitur,quam quidem herbam græci,ut Cel-
ſus quoq; libro.iii.teſtatur παρθένιον,& περδίκιον nominăt,
latini uero,quia in parietinis naſcitur alio nomine parietariam
appellant.uulgus ob eum,quem in uaſis uitreis abſtergēdis ex-
hibet uſum,uitriolum.ut minus mirandum ſit hanc ipſam her-
bam lichenas ſua ui abſterſoria ſanare.Eſt tamen & altera herba
ipſa quoq; in muris,ſed maxime ſaxis humectis proueniens a ſi
mili ui,effectúq; λειχὴν a græcis nominata quam noſtri tempo
ris medici neſcio qua ducti ratione,uel uſu hepaticam uocita-
runt ,neque enim uſquam apud celebrem auctorem,uel græ-
cum,uel arabém legitur lichenem herbam hepati utilem eſſe,
unde præ cæteris hepatica dici meruerit.Quod uero Pādecta-
rius ſcripſit ex Serapionis,atq; Galeni(ut uidetur)auctoritate,
ualere hanc herbam contra ſplenis,atque hepatis obſtructio-

Herba muralis, & altera eiuſdem ef-
fectus quæ a gæcis λει-
χὴν appel-
latur

Pādectarius hoc loco ī-
probatur.

nes,& contra omnem hepatis ægritudinem,hi quidem liche-
nis effectus neque a Galeno,neq; a Serapione uſquā ſcripti le
guntur.ſi uero Pandectarius illos ex ſua protulit opinione,mi-
nus illi hac in parte credēdum,quoniam hanc ipſam herbam,
quam græci λειχῆνα uocant tanta nominum confuſione ob
ſcurabit,ut quæ tandem herba ſit,neq; alii ex uerbis eius ſcire li
quido poſſint,neq; ipſe ſciuiſſe uideatur,cum enim de licena,
ſiue lichene egiſſet ī littera.a.ubi eam arabice aínec,latine mu-
ſcum,uel uſne uocari docet,poſtmodum in ſequenti ferè ca-
pite agēs de eadē herba lichene,licet uideatur non animaduer
tere,eam arabice azemalſaret inquit appellari,latine uero hepa
ticam.Eādem uero eſſe hanc ipſam hepaticam cum ea,quam
græci λειχῆνα nominant,indicant illæ,quæ Azemalſaret,ſiue
(ut Pandectarius interpretatur)hepaticæ a Serapione ex Gale
ni,ac Dioſcoridis auctorirate tribuuntur,ſunt enim quas iidē
auctores in ſuis de ſimplici medicina libris licheni herbæ ſub-
ſcripſere,Neque uero contentus Pandectarius ex una herba
feciſſe duas,poſtmodum in littera.l.eandem herbam tergemi-
nauit,De lichene ſiquidem ſub proprio uocabulo egit,& li-
mum terræ latine uocauit.Iudicent ergo legentes quanta ſit

Errare Pan-
dectarium

homini fides habenda, qui herbam eandem, modo muſ-
cum, modo hepaticam, modo limum terræ latine nomi-
nat,non ſolum uaria nomina,ſed rem quoque, quæ tamen
una erat,diuerſas opinatus. Quod ſi quis lichenem herbam
prodeſſe hepati ea ratione contendat,quoniam de ipſa ſcribit
Serapio ex Dioſcoridis auctoritae ꝙ ictericis confert.morbus
autem,qui icterus nominatur plurimum hepatis uitio oriatur,

dioſcorides

is etiam Dioſcoride docente diſcat non intra ſumptam ad ui-
tium ipſum tollendum,ſed extra adhibitam potius ad colo-
rem ſcilicet naturalem ictericis reſtituendum herbam liche-
nem a medicis peritioribus cōmendari,quod uerba ipſa Dio-

Mala trāſla-
tio Serapio
nis,

ſcoridis aperte demonſtrant,neque enim cum melle confe-
ctam,atque comeſtam,ut uerba Serapionis male dioſcoridem

ĩterpretãtis uidẽtur innuere,ſed cum melle illitã potius lichenẽ iuuare ićtericos idem Dioſcorides ſcribit. Non eſt autem a ratione alienum hãc ipſam herbam, quæ (ut inquit Galenus) plurimum ualet abſtergẽdo, ſicuti lichenas ita alteram cutis in ićtericis fœditatem delere: Sed poſtquam de uera hepatica hoc ĩ loco diſputatur, ſimilis error Gentilis medici noſtra quoq; ætate celeberrimi haud quaquam eſt diſſimulandus, qui hanc iuuandi Hepar prærogatiuam cuidam Herbæ in lićtoribus maris naſcentis, quam alii ſoldanam, alii per diminutionem ſoldanellam nominant in quodam conſilio tribuit, in quo etiam herbam a pluribus ſoldanam uocatam ſcribit cachilem ab arabibus nominari, de qua itidem cachile refert Serapio ex Iſaac Ebenaram aućtoritate, ꝙ debilitati hepatis confert. Sed quod tãti uiri pace dicere liceat, fallitur ſua opinione Gentilis. neque.n. herba uulgo ſoldana, ſeu ſoldanella uocata eſt apud arabes cachile: ſiquidem herba cachile folio naſturtii, uel uſne deſcribitur a Serapione. Neutra autem ſimilitudo ſoldanae cõuenit, quam ſcimus habere folia hederae foliis ferè ſimilia, quæ quantum a naſturtio, atque uſne diſcrepent, iudicẽt illi, qui haſce herbas aliquando oculis ſunt cõtemplati. Naſturtium quidem cum ſit herba hortẽſis uulgo agriti nominata puto omnibus notam. Vſne autem (ut iquit Serapio) eſt herba cali. Simõ uero de cali ita ſcribit. Cali eſt planta in littoribus maris naſcẽs ſimilis uermiculari pinguis, & ſalſa. Ego hanc puto a græcis τηλέφιον nominari, licet Aućtor Pãdećtarum antiphyllon pro telephio corrupte ſcripſerit, quo etiam dućtus errore uſne facit anthyllidis ſpeciem, cum tamẽ ãthyllis alia herba ſit a telephio, uel uſne. Si qua uero herba ſit, ut ad propoſitum noſtrum reuertamur, quæ ob excellentem iuuandi hepar proprietatem nomine hepatica debeat ĩſigniri, illa profećto eſt eupatorium, quæ etiam inde apud græcos uidetur nominata, ꝙ bona ſit hepati, quanq̃ Plinius ab Eupatore potius inuentore dićtam exiſtimat. de hac enim ſcribit Galenus libro ſexto de ſimplici me

Error Gentilis q herbã uulgo ſoldanam uocatã putauit eſſe cachilẽ apđ Serapionẽ.

Naſturtium uulgo agriti

Vſnem eſſe herbã Cali. græce τηλέφιον dićtã.

Error pãdećtarii

Quænã ſit uera hepatica.

Galenus. libro. vi. đ ſimplici medicina, & libro đ antidotis.

dicina, ꝙ hepatis obſtructiones expurgat, atque inſuper hepar
ipſum corroborat. In libro uero, qui de antidotis īſcribitur idē
Galenus ita de eadem herba ait. Affectum hepar ſæpius herba
eupatorium efficaciter iuuit, ſicuti mirabolanus lienem. Saxi
fraga autem, atque Betonica, renes. Non tamen quod & ali-
bi monuimus ad hunc effectum ſumenda eſt herba illa uulga
ris paſſim in foſſatis naſcens, quæ magno noſtræ ætatis errore
pro uera eupatorio recipitur. neque enim illi hæ notæ conue-
niunt, quibus nobis ueram eupatorium Dioſcorides deſigna-
uit. Quod ſiquis forte a me exigat, ut quæ nam ſit uera eupato
rium aperiam, quod in priore libello de Plinii, ac medicorum
erroribus inſcripto diſtuli manifeſtare, dicā tandem quid ſen-
tiam. ſi prius illud, quod in eodem libello etiam antea oſtēdi.
declarauero, ſemper fuiſſe aliquos in ueris medicinarum no-
minibus etiam prioris ſæculi errores, qui uſque ad noſtra tem-
pora ſunt propagati. nam quia plures ſuperiore quoque ætate
īmperiti, colore decepti, metallum id, quod peritiores Cinaba
rim nominarunt, eſſe draconis ſanguinem crediderunt, atque
ideo non cinabarim, ſed potius draconis ſanguinem idem me
tallum nuncuparunt, nos quoque priſcam ſeruantes conſuetu
dinem ita uocamus. idem in herba eupatorio contigit. hanc
enim multi ueteres, quos Dioſcorides notat, putarunt eſſe ue-
ram argemonium, cum tamē hæc ſit ab eupatorio diuerſa, qui
error ad nos etiam permanauit. herba enim, quæ eſt uera eupa-

Argemonium corrupto uocabulo agrimnia

torium á pluribus creditur eſſe Argemonium, atque ideo cor
rupto uocabulo paſſim Agrimonia nominatur. Quam quidē
rem miror á multis non fuiſſe animaduerſam, cum (ut alio ſcri-
pſimus loco) herba eupatorium paſſim naſcatur, ſic uero á dio-
ſcoride, & Plinio dioſcoridem imitante deſcribitur, ut penē
ſub aſpectum poni uideatur. Hæc eſt Dioſcoridis in eadē her-

Deſcriptio eupatorii apud dioſcoridē, & quo

ba Deſcriptio. Eupatorium herba eſt fruticoſa uirgam unam at
tollens rectam. lignoſam. tenuem. nigram. hirſutam. cubitalem.
uel etiam maiorem, folia per interualla diuiſa in quinque maxi-

me partes, uel plures ſimilia foliis pentaphylli, uel canabis po-
tius, & ipſa quoque ſubnigra ſerratim inciſa per ambitũ. Semen
uero medio cauli adnaſcitur ſub hirſutum uergens ad inferiora
ita ut exiccatum ueſtibus adhæreſcat, in qua quidem deſcriptio
ne ea herba pingitur, quam aliqui, ab illa adhæreſcendi natura,
quam fructui tribuit Dioſcorides lappulam nominarunt, nos
uulgo agrimoniam uocitamus. Sed & alia quæ in eupatorio de
ſcribuntur caulis. ſ. lignoſus, nigricans, hirſutus, cubitalis aliquan
do altitudis, folia ſimilia canabi, uel pentaphyllo ita herbæ uul-
go uocatæ agrimonia quadrant, ut hanc eſſe ueram eupatoriũ
nemo niſi ab ortu naturæ cæcus non agnoſcat. unde etiam du-
plex ſeculi noſtri error deprẽditur alter, ꝙ herbam a ueteribus
eupatorium nomĩatam pro uera argemonio recipimus. Alter
ꝙ pro eupatorio herbam uulgarem, de qua nulla fit a priſcis au
ctoribus mentio nulla nixi uel ratione uel auctoritate ad uſum
medicinæ frequenter adhibemus. Sed hæc quidem quãuis for
te à noſtro propoſito, qui morbum Gallicum potius, quã her-
bas intendimus explanare longe aliena, iuuandæ tamen morta
litatis gratia, quæ hactenus in ueris remediis dignoſcendis hallu
cinatur obiter ſint exarata. Iam ad propoſitum reuertamur, quo
probare intendebamus, quod malum græci λειχῆνας dicunt à
Celſo papulas nominari, ſicuti quod iidem græci λέπραν dicũt
à Celſo etiam impetiginem nuncupari, hoc enim poſſit uel ex
ipſorum morborum definitionibus demonſtrari, nam lichen
in libro, qui ὅροι ἰατρικοί, i. definitiones medicinales in-
ſcribitur ita definitur, ſiue liber ille Galeni fuerit ut titulus præ ſe
fert, ſiue alterius, non multum a Galeni placitis diſſentientis. Li
chen eſt aſperitas cutis cum magno pruritu. Lepra uero hoc pa
cto. Lepra eſt tranſmutatio cutis ad contrarium naturæ habitũ
cum aſperitate. dolore. atq; pruritu & ſquamarum reſolutione.
& quandoque unam quandoque plures corporis. partes depa
ſcitur. Celſus quoque tam in papulis, q̃ etiam in impetigine cu-
tim exaſperari innuit. Impetigini uero hoc proprium tribuit.

nomine. ea-
dem herba
a noſtris uo
cetur mani-
feſtatio.

Morbum a
græcis λειχῆ
νας dictũ, a
Celſo papu
las nomĩari.

Quid lichẽ
& lepra.

ꝙ in ea ſquamulæ reſoluuntur, & hoc quidem fieri in qualibet impetigine, ſicuti etiam omnem eius ſpeciem oriri in pedibus, & manibus, atq; ungues quoque infeſtare idem Celſus teſtificatur, quod poſtremum dictum uel ipſum probare queat nihil aliud ſignificare impetiginem apud Celſum quã lepram, cũ nõ ſolum græci auctores, ſed Plinius quoq; auctor Romanus ungues leproſos ſæpiſſime nominat.

Quid auicẽna intelligat per impetiginẽ excorticatã, & non excorticatã.

Auicenna & ipſe impetiginẽ ita diuidens, quod alia ſit non excorticata, alia excorticata per impetiginem non excorticatam papulas apud Celſum, λειχῆνας uero apud græcos uidetur ſignificare ſicuti per impetiginẽ excorticatam id, quod Celſus uocat ſimpliciter impetiginem, græci uero λέπραν. Sunt autem hæc Auicennæ de impetigine excorticata uerba. Et de impetigine eſt excorticata propter uehementiam ſiccitatis, & multitudinem profunditatis, & eſt ſicuti albaras nigra, & ſicuti cortices. Eſt autem hic dubitatione dignum, cur Auicenna hoc in loco impetiginem excorticatam dixerit eſſe, ſicuti albaras nigram, qui tamen in alio capite ſuperiore albaras nigram ita definierat.

Albaras nigra.

Albaras nigra ẽ impetigo excorticatiua, & eſt ſcabioſitas accidens, aſpera, uehemens, & facit ſquamas ſicuti piſcium cum pruritu, & ẽ propter humorem melancholicum imbibẽtem de eo, quod eſt iuxta ea inhibitione fortiore, q̃ in colore imprimat tantum. hæc quidem Auicenna,

Impetigo excorticatiua.

eſt autem (ut dixi) dubitandum, ſi albaras nigra eſt impetigo excorticatiua, ut hoc in loco inquit Auicenna, quo pacto erit ſicuti albaras nigra, quemadmodum ſcribit inferius, quod.n. eſt ſicuti alterum, non idem uidtur eſſe. Nos uero hanc dubitationem ita ſoluimus. Græcos à quibus arabes omnia iſta acceperunt duo habere uocabula germanos morbos ſignificantia, lepram ſcilicet, & pſoram, atq; ideo hæ duæ paſſiones propter naturæ proximitatẽ a Paulo æginita ſimul deſcribuntur ĩ hãc ſñiam

Lepra & pſora.

Lepra, & pſora ſunt in ſuperficie cutis aſperitates cum pruritu, & reſolutione ex melãcholico humore ortum habentes, ſed lepra quidem cutem profundius depaſcitur in orbem proce-

dens, atq; in ea quædam ueluti ſquamulæ reſoluũtur. Pſora uero magis in ſummo cõſiſtit, uariiſq; modis figuratur, & furfuracea corpora abiicit. Lepra igitur apud Paulũ eſt ĩpetigo excorticatiua apud Auicẽnã, ſicuti ĩpetigo nõ excorticata apud eũdẽ auicẽnã ẽ λειχὴν apud græcos, ut ẽt ſupra mõſtrauimus. Albaras autẽ nigra ẽ Paulo æginitæ pſora, quã qdẽ albaras nigram Auicẽna ab ĩpetigine excorticatiua ſeperauit, cum loco quaſi differẽtiæ adiũxit, & eſt ſcabioſitas accidens, & reliqua, qđ uerbũ adiunctũ ĩdicio eſt tãtũ ĩportare Auicẽnæ albaras nigrã, quã tũ græcis auctoribus ψώραν, hoc, n. uerbũ arabes in ſua lingua baras ĩterpretãtur, quod patet ex uerbis Raſis, quæ libro. xxv. continentis capite illo, quo agit de paſſionibus unguium, in hũc modũ ſcripta legũtur. Dixit Galenus exptus ſum cãtharides, & inueni, ꝙ ſanãt unguiũ baras ſi de eis fiat illinitio cũ ceroto. Huius uero remedii ſufficiẽtẽ ſe habuiſſe experientiã ad ungues pſorã patiẽtes ſcribit Galenus libro undecimo de ſimplici medicina. Vt uero primũ noſtri inſtituti propoſitũ tãdẽ abſoluamus. Cum lepra, ac pſora ſolius ſint cutis affectus, ut ex earꝫ definitionibus cõſtat, ac ferè ſine dolore, in qbus ſquamulæ tãtũ, & cortices furfuri ſimiles emittũtur, nõ aũt puſtulæ eminẽtiores quoddã ueluti uirus ſtillantes quãtæ, ac quales in morbo Gallico apparẽt excitentur morbum gallicum non eſſe lichenas, ſi etiam lichenes cum lepra, ut apud Auicennam, atq; ipſum forte Plinium confundantur tã ratione, quã ſenſu ipſo adſtipulãte demonſtratur.

Raſis

lepra & pſora ſolius cutis paſſiões.

POſtquam ſatis (ut apparet) probauimus morbũ Gallicum non eſſe lichenas, ſiue impetiginem, magnam etiam eius opinionis partem, quæ eũdem morbum eſſe aſafati aſſerit unã uidemur deſtruxiſſe, quando arabes ſafati atque lichenas pro eodem morbo non nunquam accipiunt, eſt enim (ut inquit Auicenna) impetigo non longinqua à ſafati: niſi cum re occulta, & pertranſit ut ſit aſaſati ſicca impetigo malignior. Raſis quoque, quod & antea no

Raſis

tauimus ſcribit in uigeſimo quinto continentis putare ſe impetiginem eſſe tineam ſiccam, quaſi diceret ſafati ſiccam uidetur enim hoc uerbũ ſafati apud arabes duo tineæ genera ſignificare, alteram ſiccam, alteram humidam. Non diſtingunt autem iidem arabes tineam ſiccam ab impetigine ea ratione fortaſſis, ꝙ ſimiles impetigini diſpoſitiones ſicuti faciẽ, ac collũ, ita ſummam capitis partem frequenter infeſtant, Idcirco Auicenna iiſdem remediis utitur etiam ad ſafati, quibus paulus ad lichenas, ſiue impetiginẽ, ſtercore ſcilicet lacerti, & ſtercore turdorum proprie comedentium oryzam, q̃uis paulus aues illas ueſcentes oryza, non turdos, ſed ſturnos potius nominet, de quo arabum, ac præcipue Auicennæ errore turdos pro ſturnis ſæpe ponentium alibi diximus. Quod uero Auicẽna etiam ſafati pro tinea non modo ſicca ueluti aliq̃ãdo raſis, ſed etiam humida accipiat, illæ oſtẽdũt medicinæ, quibus utitur Auicẽna ad ſafati humidam tucia. ſ. climia, et chimolea; et charta cõbuſta cũ aceto, & gũmi pini cum balanſtiis, & aceto, & oleo roſaceo, hæc. n. omnia ferè Paulus æginita ad faui. i. cuiuſdam ſpeciei tineæ humidæ ita noĩatæ adhibet curationem. Meſue quoque Galenum allegat ſcribentem multos ſe ſanaſſe, qui ſafati patiebantur linimẽto chartarum combuſtarum tritarum, & cum aceto temperatarum. Hoc autem medicamento Galenus libro primo decẽ tractatuũ qui memiri ĩſcribitur apud arabes ad achoras. i. alterã humidæ tineæ ſpeciem uſum ſe fuiſſe teſtatur, quam etiam tineæ ſpeciem raſis in libro diuiſionum ſafati nominat, ſcribens enim de altera ſpecie quã græci κηρίον nos fauũ appellamus, ait ꝙ eius foramen eſt latius, & maius foramine ſafati, quæ ſunt Galeni, ac Pauli uerba achoras, & fauum ex oraminum magnitudine diſtinguentiũ. Idem Raſis in libro de ægritudinibus puerorum alteram tineæ ſpeciem, quæ fauus, ſiue (ut ipſe inquit) fauoſitas mellis uocatur etiam ſafati nomine arabico nuncupauit. hæc enim ſunt eius uerba. Paſſio quæ dicitur fauoſitas eſt ſpecies ſafati. In almanſore etiam ha-

Error arabũ ac precipue Auicennæ ponentium turdos pro ſturnis.

Meſue

betur capitulum de ſafai, uel ſafati, quæ ſunt ut ibi exponitur ul
cera capitis habentia cruſtas. Vſque adeo autem raſis ſafati capi-
tis morbis addixit, ut uigeſimo quinto continentis, quod etiam
teſtatur Nicolus ſafati capitis impetiginẽ nominauerit, qui iti-
dem nicolus de ſafati, & tinea unà agit, & ſafati .i. tineæ ut ipſe
etiam exponit plures modos enumerat ex galeni in primo me-
miri, & libro đ apoſtematibus auctoritate. Apud Auicenam ẽt
omnes ſafati ſpecies ſunt cutis capitis paſſiones. nam ſafati inci-
piẽs, quæ eſt (ut Auicenna inquit) botor paruæ, fixæ. leues. diui
ſæ in numeratione locorum, deinde exulcerãtes nihil aliud ſũt
niſi exanthemata ideſt puſtulæ, quas ſcribit Paulus rubidi eſſe
coloris, & aſperas ſummam capitis partem exulcerantes. Siren
gi uero, quæ eſt ſpecies ſafati humidæ apud Auicẽnã eſt κηρίον
ideſt fauus apud græcos ad quã (ut diximus antea) Auicẽna ſcri
bit eadẽ remedia, quæ Paulus (ut uideatur uerbũ græcũ κηρίον
in ſirengi apud Auicennam eſſe deprauatum, ſicuti forte ψυ-
δράκια in balciati, ſiue ut alii ſcribunt raciati alteram ſafati ſpe-
ciem. Sunt autem ψυδράκια: ut Paulus, atque Alexander ex-
ponunt, puſtulæ ſuper cutem capitis eminentes. Verbum au-
tem balciati puſtulas tales apud Auicennam ſignificare indicãt
ipſius Auicẽnæ uerba ſequẽtia, qnæ ita ſe habẽt. Et balciati qdẽ
ẽ de genere ſafati malæ, & quãdoq; eſt cã eius morſus ſicuti ſcini
fes maligni. ẽ aũt uerbũ ſcinifes æque hoc iloco a uerbo græco
conopes deformatũ, cuius quidẽ uerbi q̃tumlibet uitiati ſigni
ficatũ pandectarius intellexit, nõ tamen ſcripturã emendauit,
ſed corruptũ uocabulũ ita ut iuenit, expoſuit hoc mõ. Scinifes
.i. quædã muſca parua q̃ſi effugiẽs uiſionẽ habẽs aculeũ acutũ, &
alio noĩe uocatur culex culicis, & idiomate noſtro uocatur ſen
zala, unde declinatur hoc ſcinifes gtõ huius ſcinifes ideclinabi
le. Hæc pãdectarius nõ magna cũ elegãtia, ſed fide tamen, nã ꝙ
nomẽ ſcinifes ſit ideclinabile oſtẽdit modus ipſe loquẽdi Aui-
cẽnæ cũ iquit morſus ſicuti ſcinifes maligni, eſt. n. ſcinifes caſus
genitiui. Quod uero conopis, ſeu culicis morſus in cute uerti-

Apud Auicẽnam oẽs ſaphati ſpecies eſſe cutis capitis paſſiones.

Paulus & Alexander

cis uel faciei tales puſtulas excitet, quales dixius a Paulo, atq;
Alexandro medicis pſydracia nominari loca habitantes, in q-
bus plurimus eſt eius inſecti prouẽtus magno ſui tædio plerũq;
experiuntur. Tãtam aũt fieri græcoꝝ nominũ, uel morbos, uel
aĩalia ſignificãtiũ in libris Auicẽnæ trãſformatõem, quãtã hoc in
loco ĩſinuauimus unuſqſque mihi facile credet, q ĩ ſecũdo eiuſ
dẽ auctoris uolumine æqualẽ, uel ẽt aliquãdo maiorẽ in nomini
bus medicinaꝝ factã aĩaduerterit. Cũ ibidẽ chochiũ pro pho-
cha. i. uitulo marino Cheichen pro cancamo. i. gũmi quodam

Multa nomina herbarum deprauata apud auicennam.

odorato. aſtratiſus pro aſteratticus. i. herba iguĩaria. baeche pro
becio. i. tuſſilagie. biloniũ, pro pelio. beblin pro peplo herbis
earũdem uiriũ. altera tamẽ portulacæ hortẽſi, altera rutæ ſimili-
bus. gueguers pro cenchro. i. milio. ſucutũ pro ſymphito. i. cõ-
ſolida herba. teſiſie pro thapſia, & mille aliæ græcoꝝ uerborum
corruptões inueniãtur, quas uix puto poſſe intelligi ſine aucto-
rũ græcoꝝ, q medicinã poſteris tradidere cognitõe. quando &

Errores Auicennæ i thapſia & ſymphyto herba.

Auicẽna tantus alioqui medicinæ magiſter in eis caligat alĩquã-
do, ut cũ teſiſie. i. gũmi rutæ agreſtis, qđ nuſquã inuenitur expo-
nit, ſcutũ uero ſempuiuã, uel ſpeciẽ ſeminis mãdragoræ ſecũdũ
duas opiniones, utrãq; tamẽ falſam ĩterpretatur. Qua quidẽ no-
minũ obſcuritate neſcio quid poſſit eẽ ĩ medicinæ ope piculo
ſus, quando ex ea nõ modo alteꝝ pro altero morbum curari,
ſed alia etiam pro aliis remedia exhiberi contingat. Quocirca.

Laus Aldi Romani.

nunquã ſatis laudari poſſet Aldus Manutius Romanus Vir
nõ minore ĩgenio, q̃ doctrina, qui ſua induſtria, atq; labore oẽm
græcoꝝ ſapiẽtiã, grãmaticã, poeticã, oratoriã, philoſophiã, & me
dicinã ẽt ĩnumeroſis uoluminibus curat ĩprimẽda q tot doctiſſi
moꝝ hoium lucubratões, q̃ nõ multis poſt annis erãt ĩteritur æ,
ita reficit, atq; reſtaurat, ut nulla unq̃ poſſint tẽpoꝝ uetuſtate ab
oleri, dignus profecto ĩmortalitate, q tã multis uiris praſtãtibus

Alluatim.

dat æternitatẽ. Alluatim uero de quo poſt ſafati ſpẽs Auicẽna
facit mẽtionẽ, quoniã crurũ nõ capitis ulcera eẽ dicũtur, ideo
neq; ſafati ab eodẽ Auicẽna cognomĩantur, quare neq; ad præ

ſentē diſputationē uidentur ptinere, qua tantū probare itendimus morbū gallicū nō eſſe ſafati. Illud tamē à nobis obiter dicetur alluatim uerbū eſſe arabicū corrupte hoc loco pro albotim ſcriptū, ſic. n. legitur, & nō alluatim in codice arabico Auicennæ. Significat aūt albotim in arabū lingua arborem terebinthū, ex qua naſcitur reſina terebenthina, unde & gluten albotim noīe ptim latino, ptim arabico à medicis iunioribus eadē reſina noīatur. Sed & iidem arabes albotim uocant quædam genera puſtularū ſimiliū fructui arboris terebīthi a qua pariter ſimilitudīe græci quoq; anteq̃ arabes eaſdem puſtulas τερμίνθους uocauere. Sūt aūt ueluti ulcera pua lentis magnitudine, uel nō grandiora faba, colore īter nigrū ac uiridē quātus & qualis eſt etiā fructus, a quo nomē tā apud græcos, q̃ ēt apud arabes hūerūt. De his aūt ut arbriror unà cū ſpeciebus ſafati egit Auicenna, quoniam hæ quoq; ſicuti ſafati in ſumma corporis cure naſcuntut, ut paulus æginita, qui de terminthis ſcripſit ex Dioſcoridis alexādriēſis auctoritate, teſtatum reliquit. Sed de eiſdem etiā libro tertio capite de bothor noīatis bothim ipſe Auicenna plenius erat executus his uerbis. Hæc bothor apparent in crure nigræ quaſi ipſe ſint fructus tamaricis, aut grana uiridia magna, & materia eaꝝ eſt materia naricum, & cura eaꝝ ex pte mūdificatōis ē cura uaricū ulceꝝ melācholicoꝝ. q̇ qdē uerba Auicēnæ nihil aliud oſtēdētia q̃ qđ libro. iiii. capite de ſafati circa finē de alluatim idē Auicenna ſpāliter ſcribit ꝙ uidelicet alluati ſūt ulcera melācholica, q̇ appēt i crure ex eadē materia, ex q̃ fiūt uarices, & appropīquat cura eius curatōi, eaꝝ illđ ēt luce clarius māifeſtare uerbū alluati libro. iiii. male pro alboti poſitū, & has puſtulas botī noīatas eaſdē eē cū illis q̃s græci τερμίνθους appellant. á ſimilitudine, ut diximus fructus arboris terebinthi q fructus apđ arabes granū uiridenoī atur, hoc. n. ē, qđ dicit Auicēna capite libri tertii nup allegato eē eas q̃ſi fructus tamaricis, aut grana uiridia magna. ideo āt Auicēna addidit magna, q̄ ſicuti duplex eſt arbor terebinthus fructifera fœminīa utraque.

Duo ſignificata uerbi albotim apđ arabes.

Termīthus

nam maſcula eſt ſine fructu,ita fructus diuerſificatur,alter.n.eſt
magnitudine lẽtis,alter nõ grãdior faba(ut diximus)hic ãt ẽ quẽ
Auicẽna magnũ uocat ad alterꝝ æqualẽ lẽti cõparatũ.Hæc igi-
tur ſi uera ſunt(ut certe uera eẽ exiſtimamus)nõ parꝝ illi decipi-
untur,q alluati q̃rtã faciũt ſafati ſpẽm,quiq; ſafati nõ tã cutis ca-
put ĩtegẽtis,quãtũ faciei morbũ eẽ arbitrãtur,quo ẽt errore du-
cti uidẽtur q morbũ gallicũ ſafati eẽ opinãtur,quoniã hic mor-
bus cæteris ꝑtibus ſub ueſte latẽtibus uultus hoĩum euidẽtius
offẽdit.Eiuſdẽ uero erroris auctores aiũt ex.i.libro Galeni de
decẽ tractatibus ſuos ſe ſermões ſũpſiſſe neq; aĩaduertũt,ꝙ idẽ
auctor de morbis faciei nõ p̃io libro,ſed q̃nto tãtũ illoꝝ tracta
tuũ ediſſerit,ſic.n.rectus ordo exigebat,ut primum a caluariæ
morbis ĩchoaret,de q̃bus ſolis i.i.libro ꝑtractat,dẽide ad ea,q̃ ĩ
auribꝰ,ĩ oculis,atq; ĩ tota facie oriũtur mala deſcẽdẽs ſingula in
propriis tractatibus declararet,ut uel ex iis q̃ ipſi cõcedũt illđ
probari poſſit ſafati eẽ ſolius uerticis paſſionẽ.q̃do ã Galẽo i.i.
lib.decẽ tractatuũ de ſafati agitur.Sed & achores,& faui,& pſy
dracia,& exanthemata,& q̃cũq; ĩ eodẽ libro capitis morbi a ga
leno cõnumerãtur,uel tinea ſũt,uel tineæ ſimiles fœditates,ſũ-
pto tamẽ tineæ uocabulo ĩ eo,quo medici iuniores capiũt ſi-
gnificatu,Quod niſi auicẽna hæc oĩa ſub ſafati noĩe ĩ ſuis libris
cõprẽderit uane uidebitur gloriatus q̃cq̃d ſuo opi fuerit ſupad
ditũ,eẽ ĩcõprẽſibile,cũ nuſq̃ aliter de tinea,aut his tineæ affini-
bus affectibus egerit. Quãq̃ uero ſafati propriũ capitis morbũ
ſtatuerimus,nõ tamẽ ignoramus morbum etiã certæ parti cor-
poris peculiarẽ poſſe aliis alĩquãdo cõicari,qđ ẽt ĩnuit Auicen
na ĩq̃ens ſafati plurimum in capite fieri.Nos quoq; ut medici
de iis,quæ magna ex parte,nõ autẽ raro,aut ſemp eueniũt hoc
in loco diſſerimus.Poſſumus ergo ita colligere.Cum morbus
gallicus nõ ſit impetigo,ut etiã antea probauimus,neq; uero ti
nea,quoniã hic & ei cõpares morbi,ut in capite fiũt,ita a capi-
te incipiũt,morbus aũt Gallicus primũ ſui ortũ habet ab ob-
ſcœnis tã morbũ gallcũ differre ã ſafati,quantũ caput ab ingui-

Hic nota-
tur Bartho-
lomæus co-
gnomento
Montagna
na.

Achores Fa
ui pſydracia
exanthema
ta.

ne,aut quacunq; alia corporis pte eſt exiſtimandum.

COntra uero illos,qui dicunt morbum gallicum eſſe
prunam,uel ignē perſicū,ſiue ſacrū nō eodē modo,
ut cōtra cæteras opiniones poſſumus argumētari,cū
tanta ſit apud arabes,& medicos iuniores de pruna,
& igne pſico,uel ſacro ambiguitas,quāta ferè de hoc ipſo mor
bo,de quo in præſentia diſputamus. Alii.n.prunā,atq; carbo- De pruna
nē nō idē malū,ſed diuerſa potius opinantur,cū tamen, quod igne perſi-
ab Auicenna pruna dicitur,a Galeno libro.xiiii.artis curatiuæ, co & anthra
& multis aliis in locis carbo latie ſicuti ἄνθραξ græce nomine- ce, diſputa-
tur. Alii q̃uis ἄνθραξ idem græcis ſignificet,quod carbo latinis, tio.
differre tamē anthracē à carbone ea rōne arbitrātur, quoniā an
trax fiat ex materia maligniore,& magis aduſta,quā illa,ex qua
carbo generatur,nec defuere,qui ita deſiperent,ut uerbo græ-
co latinam darent deriuationem anthracem ab antro dictum
exiſtimantes,quoniam(ut inquiunt)intra concauitatem habet
abſconſam. Non abſq; omni tamen ratione quidam moti ui-
dentur,ut inter anthracem,atq; carbonem,ſiue prunam diffe-
rentiam ſtatuerent,cum uiderētinde Auicennam de Altoim Altoim
quem ipſi anthracem interpretantur uno capite agentē, poſt
modū altero capite de pruna tractantem tanquam de morbo
ab altoim,ſiue anthrace diuerſo,ide Raſim in libro diuiſionū
de igne pſico primū mox de anthrace ſeorſū ſcripſiſſe. Ego ta-
mē illos,q inter carbonē,ſiue prunā,atq; anthracē faciūt differē
tiā libenter interrogarem nunquid Galenus de anthrace in eo
quē ipſi ſub hoc uerbo intelligūt ſignificatu uſquā fecerit men
tionem,tantum enim morbum,ac magis, q̃ cæteros exitialē la-
tuiſſe Galenum,atque ideo neque in libro quartodecimo artiſ
curatiuæ,neque in ſecundo ad Glauconem,neque in libro de
tumoribus cōtra naturam,nuſquam deniq; ab ipſo fuiſſe nomi
natū penè ridiculū ē ſuſpicari. Quod ſi Galenus & đ pruna, de
q̃ agit Auicēna,& de anthrace peſtifero ſub eodē noie Anthra
ce uidelicet libro.xiiii.artis curatiuæ tractaſſe dicatur,quoniā an

thracem fieri aliquando in epidemia eodẽ in loco Galenus te ſtatur, nõ ne hoc idem de pruna, & igne pſico refert Auicenna his uerbis? Et quandoq; accidũt iſta cauſa peſtilentiæ. Talis ergo pruna, atq; altoim, ſiue anthrax minime differẽt, atq; hoc pacto Auicenna de eodem tumore peſtifero ſub uariis nominibus pruna ſcilicet, atq; altoim fruſtra i duobus egiſſe locis iudicabitur, niſi forte dixerimus altoim quidem eſſe anthracem non omni tempore, ſed ſolum peſtilente, neque in oi parte corporis, ſed tantum inglandulosa, ac præcipue inguinibus ortum, quando & ipſe Auicenna hoc idem uidetur inſinuare ita ſcribens. Antiquiſſimi antiquorum nominauerunt nomine, quod tranſlatum eſt in arabico altoim omne apoſtema eueniens in membris glandinoſæ carnis aut alibium, hæc enĩ eſt uerior lectio, q̃ altera alibi ſiqdem uerbum alibium ſignificat apud arabes inguen, unde & herba inguinaria, quã græci βουβώνιον nominant apud arabes alibium nuncupatur, licet pandectarius ſecutus Serapionis errorem heringium a bubonio, ſiue herba inguinaria non diſtinguentis alibium heringium interpretatur. Voluiſſe autem Auicennam libro .iiii. ubi de altoim ſcribit de hoc tumore agere, qui præcipue in inguinibus naſcitur, facile coniecturabitur unuſquiſq;, qui inuicem uerba Auicennæ de altoim, & Pauli de bubone contulerit, ſunt enim q̃ ſi eædem medicinæ, quibus Auicenna curat altoim, & Paulus bubone, niſi quod Paulus multo rectius eandem curationem diſtinxit. nam cum duplex ſit βουβὼν ideſt bubo alter, qui fit a cauſa primitiua (ut utar uerbo apud medicos iuniores peruſitato) atque ideo ex ſanguine non neceſſario maligno, alter, qui fit ex materia uenenata tempore præſertim peſtilentiæ, in primo quidem bubone incohante Paulus utitur refrigerantibus atque adſtringentibus medicamentis, ueluti ſpongia ex puſca, & lana ex uino, & oleo acerbo, uel roſaceo, uel melino .i. pomo uel lentiſcino uel myrthino, nullũ .n. ex his in tali bubone periculum imminet, ut quilibet medicæ artis peritus intelli-

Error pandectarii & Serapionis ſimul in herba inguinaria.

Duplex bubo.

git. Auicenna uero nulla adhibita diſtinctione hæc eadẽ reme dia q̃uis ex reprimentibus adhibet in pricipio altoim ideſt bu- bonii peſtiferi, quibus nihil poſſit eſſe in hoc malo piculoſius Neq; uero illud ſatiſfacit, quod non nulli de hoc genere medi candi dubitantes dicũt in Auicennæ excuſationem, ꝙ uideli- cet Auicenna uoluerit nõſuper ipſum altoim, ſed potius par- tes ipſi Vicinas, ne corruptio perambulet, eas. quas diximus imponi medicinas reprimentes. Ego eni in hoc genere morbi præſtare ſemp opinor non ſolũ ad locũ affectum, ſed etiã pro- xima tabẽ peſtiferã q̃tum fieri poſſit euocare, Si.n. à locis circũ- ſtantibus repcutiatur q̃tum extriſecis partibus hoc eſt ignobili- oribus mali depelletur, tantũ ad intrinſeca, & plærunq; lethalia detrudetur, cũ illud quoq; in peſtilẽtia ſit obſeruatũ q̃to plures cutis exterioris partes afficiũtut tota ui noxia foras prodeunte. tãto minus ſubeſſe piculi, ſicuti ubi unũ ſolũ locũ carbunculus occupauerit, ægri ſalus penè eſt deſperata quãquã uero Auicẽ na & ſi nõ in curandi ratione, ſaltẽ in eo cũ paulo cõueniat, ꝙ ſicuti hic buboniũ ab anthrace, ita ipſe altoim à pruna ſeiũxit. nõ tamen æque cõſtat apud Auicẽnam ex qua materia pruna. uel ignis pſicus oriatur, cũ uideatur quandoq; Auicẽna nõ ſo- lum à Paulo, atq; Galeno ſed a ſe ipſo pariter de hiſce morbis ſcribens diſſentirẽ. Galenus.n. quẽ Paulus ẽt ſequitur ait anthra cem ex ſanguine melancholico feruente generari, atq; ideo à puſtula aliquãdo icipe, aliquãdo ſine hac, deĩde q̃dã attolli pu ſtulã, qua diſrupta ſimiliter ulcus cruſtoſũ fit. Eadẽ ferè de pru- na, uel igne pſico quodã in loco ſcribit Auicẽna libro.ſ.quarto ĩter initia fen tertiæ capite de apoſtematibus, & puſtulis in hũc modũ. At uero ex ſãguine groſſo malo fiũt ſpecies exiturarum malaꝝ, nã ſi eius malitia uehemẽs fiat, & ipſius ãbuſtio proueni- et heriſipila, & eueniet cõbuſtio, & cruſta, & deterior ẽ ignis pſi cus. Hoc ĩ loco Auicẽna de igne quidẽ perſico uidetur cũ Ga leno cõſentire, ſiquidẽ ignis pſicus idem genus coit cũ anthra- ce de quo Galenus agit libro xiiii. artis curatiuæ queadmodũ

Error Aui- cennæ ĩ cu- ratione Al- toim.

Auicẽnam ĩ eodẽ mor- bo aliquan do Galenũ ſequi, Ali- quando di- ſẽtire ab eo.

Auicēnam diſcordare à Galeno đ heriſipila.

ex ipſo conſtat Auicēna qui libro iiii. capite de ulceribus ait ulcus corroſiuũ ignẽ pſicum à Galeno nominari, ut etiã ex multis tranſlationibus cõſtat, quæ anthracẽ ignẽ ſacrum, uel pſicum interpretãtur. De heriſipila uero idẽ Auicēna aperte à Galeno diſcordat, qui uult heriſipilam non ex ſanguine craſſo, qualis eſt melãcholicus, ſed potius tenuiſſimo generari, ut cõſtat ex eius uerbis libro ſecundo artis curatiuæ ad glauconẽ de uero heriſipelate ſcriptis. Poſtmodũ uero Auicēna in eo quarti libri capite, quo de pruna, atq; igne perſico tractat, licet eaſdem ferè notas in pruna, & igne perſico ſcribat, quas Galenus, ac Paulus in anthrace, ſiue carbone puſtulas ſcilicet corroſiuas faciẽtes accidere eſcaram, qualem facit accidere cõbuſtio, & canteriũ. uult tamen tã prunam, quã ignem perſicum ex colera citrina generari, quæ, ſi uerba eius attendimus ex ſanguine cholerico originẽ traxerit. Sit autem mihi quod etiam ab initio expoſtulaui hoc In loco conceſſum ab iis, qui nihil niſi eleganter dictatum audire patiuntur, & uerba potius, q̃ ſententias conſectantur ubi de arabũ medicoꝝ opinionibus diſputatur ſeruare eũdẽ aliquãdo modũ loquẽdi, quo medici paſſim iuniores utuntur, ac pro flaua bile cholerã, pro atra melãcholiã, pro heriſipelate heriſipilã, & plura alia nõia barbara uſurpare, ne ſi aliis q̃ ipſis uocabulis uti uoluero, non tam uidear latinitatem affectaſſe, quantum uerborum ſtudio bonos auctores oppugnare tentaſſe. Materiam itaq; prunæ, uel ignis perſici apud Auicẽnã eſſe choleram citrinam ex cholerico ſanguine genitam indicant ipſius Auicennæ (ut nuper diximus) uerba, quæ ita ſe habent. Et unus quiſque amboꝝ tam ſcilicet pruna, q̃ ignis perſicus eſt de cholera, citrina adurente permiſta melancholiæ. Et paulopoſt in curatione eorundem morborum Auicenna præcipit fieri flebotomiam aliquando uſq; ad ſyncopẽ. ut ſanguis cholericus euacuetur qui quidem curationis modus neſcio quantum rationi uel etiam ipſi Auicennæ conueniat, qui ſanguinem eſſe frenũ choleræ ubiq; inſinuat, & primo libro cauẽdũ eẽ admonet, ne ſupflua

ſanguinis miſſione ægrum ad humorum cholericorũ ebulitio-nem perducamus. Quare ſi eius aliis in locis doctrinam ſequi-mur in morbo ex cholera ſuperante, ſeu ſanguine cholerico facto phlebotomia non competit, uel non tanta, ut ad ſynco-pen uſque perducat, nam & Galenus ipſe, qui tam audaci re-medio adſtipulatur, non niſi in tribus diſpoſitionibus uſq; ad animi defectũ ſangninem detrahit, uel ſcilicet in maximis phle gmonibus, uel febribus ardentiſſimis, uel doloribus uehemen tiſſimis. Quarum nulla adeſt in eo, de quo diſſerimus morbo, ſi enim ſanguis cholericus ſit ſuperabundans, quod eſſe in igne pſico inuit Auicẽna nõ phlegmones faciet, ſed potius heriſi-pelas ẽt exqſitas, ut inqt Galenus libro .ii. artis curatiuæ ad glau conem, ubi inter phlegmonẽ, atq; heriſipelas ponit differẽtiã Veri aũt heriſipelatis calor ĩmodicus, ut idẽ Galenus ſentit li-bro viiii. artis curatiuæ nõ aliter ꝙ aqua frigida epota curatur. Sic & quæcunq; aliæ febres ex choleræ, uel per ſe uel ſãguini mi ſtæ feruore generãtur nullũ magis præſentaneũ hẽnt remediũ, ꝙ frigidæ aquæ potionem. Vnde Auicenna tam ĩ curatiõe he-riſipilæ, ꝙ etiã cauſonis uiſus eſt dnbitare, an in eis ſanguinẽ mit tere oporteat, nedũ iuſſerit ad ſyncopen uſq; profundi, hoc.n. remediũ ĩ his ſolũ febribus cõuenit, quæ ex multo ſanguĩe uel ebuliẽte, uel putreſcente generãtur, qͥles illæ ſunt, quæ proprio noĩe ſynochi noĩantur, ſed neq; pp intolerabiles dolores (hi. n. in hoc morbo nõ adſunt) tãta ſanguĩs detractio ẽ facienda. ꝙ ſi etiã adeẽnt, diſtinguẽdũ foret, ut inquit Galenus in expoſitiõe aphoriſmi. Quæ egerũtur nõ multitudinẽ cõſiderare oportet. an phlebotomia, uel potius purgatione ſedari deberent nihil aliud ex his uerbis inſinuãs, niſi ꝙ ubi humor alius à ſanguine fa ceret ſua uel qualitate, uel ꝗtitate dolorẽ, purgationẽ eẽ præferẽ dam, qđ uidemus eundẽ Galenũ in oĩum morboꝝ præcipue cholericoꝝ curatione ubiq; obſeruaſſe ádeo ut in cõmẽtariis libri ſecũdi de humoribus ẽt ĩpleuritide, cũ ſit ex humore cho lerico dãnet phlebotomiã, quã tamẽ plus ĩ hoc ꝙ in ullo altero

Tres diſpo-ſitiones in q bus licet fa-cere phle-botomiam uſq; ad ſyn-copen.

morbo alioquin uidetur probare. Apparet.n. & ipſum quem admodū etiā Auicēnam nimiam humorum cholericorꝝ inflāmationem ubiq; euitare. quāuis hanc in ignis perſici curatione Auicēna non cauerit docēs aliquando in ea uſq; ad ſyncopē ſanguinē euacuare. Quid ꝙ ēt Auicēna in pruna uel igne pſico prohibet ſcalpellationē profundā quādo materia eſt decliuis ad cholerā. his.n.&ipſe utitur uerbis et tamē capite ſuperiori, ubi agit de formica ſuaſerat ex Galeni cōſilio extirpare formicam cū aliquo, qđ ſit ſicuti embula, & extremitas pēnæ, aut alterius rei, cuius extremitas ſit acuta, quā poſſibile ſit deglutire formicā. Atqui hæc extirpatio formicæ ſi diligēter īſpicimus, multo eſt uiolentior, q̄ ſcalpellatio, ut ſi hanc timet Auicēna, quando materia eſt decliuis ad cholerā, multo magis tale aliquid facere debuerit formidare in morbo ex materia non decliui ad cholerā, ſed mera cholera ut ipſe opinatur procreato. Ego quidē puto Auicēnā modo ſalua tāti uiri reuerentia dicere liceat: morbos etiā natura diſtantes, atque eorūdem curationes plerunq; cōfundere. uel ut eiſdem utar uerbis, quæ ipſe ſolet aliquādo in aliorꝝ reprēſione uſurpare capitulum in capitulo ponere, quā quidē cōfuſionē uidetur in tribus capitibus de heriſipila de formica, & de igne pſico ſe conſequentibus præcipue feciſſe (nā ut nos ēt eundē ſeruemus ordinē) capite, quo agit de heriſipila inter cæteras huius morbi notas hāc etiā ponit, ꝙ cōburit, & ſua uirulentia ueſſicat. Hæc aūt (ut ita dixeri) ueſſicatio magis propria ē alteri morbo, de quo agit in ſequēti capite, quē ipſe formicam miliarem, Galenus uero, ac Paulus herpetē cenchriam ideſt miliarem ea potiſſimum nominant ratione, quod ſerpit, atque in cute ueſſicas, ſiue puſtulas milio ſimiles excitat. ſed etiam medicinæ ipſæ, quas adhibet Auicenna ad heriſipilam ſuper cutem exiſtentē, ſunt quæ à Paulo ſcribūtur ad formicā miliarē, ſiue (ut eius utar uerbis) ad herpetē ueſſicoſum. uel puſtuloſum. Hæc.n. ſūt pauli uerba. Ad herpetē ueſſicoſū ſcoria plūbi ex uino auſtero cōtrita mox illita cataplaſma ex foliis

Auicēnam morbos etiā natura diſtātes cunfundere.

betæ in uino decoctis ſup ipone. Auicẽna aũt ad Pauli(ut ui-
detur)imitationẽ ita ſcripſit. Et ſi fuerit heriſipila ſup cutẽ, cure-
tur excoria plũbi cũ uino pótico cũ foliis ſicle bullitæ cũ uino
Modus aũt loquẽdi Auicẽnæ nó paruã pót diligẽter iſpiciẽti-
bus facere dubitationẽ, cũ.n.inqt, Si fuerit heriſipila ſup cutẽ.
uidetur ex his uerbis înuere poſſe ẽt aliter q̃ ſup cutẽ fieri heri
ſipilã. Atq Auicẽna ſupius iter flegmonẽ atq; heriſipilam faci-
ens differẽtiã ita ſcripſerat. Et apoſtema heriſipilæ nó fit niſi in
eo qđ apparet de cute. Quare niſi hæc dubitatio ſoluatur. non
parua ſuſpitio relinqtur ꝙ medicinæ, quas hoc in loco ad heriſi
pilã ſcribit Auicenna, alteri potius morbo hoc ẽ formicæ milia
ri cóueniũt. Sed & uerba ſequẽtia Auicẽnæ hoc ipſũ aptiſſime
mõſtrãt, nã ſtatĩ ſubinfert. Et curetur cũ eo, in quo ẽ reſolutio &
exiccatio fortis cũ infrigidatiõe. Nemo aũt neſcit niſi qui tritũ
illud in medicina principiũ ẽt ignorat cótraria.ſ.cótrariis cura-
ri heriſipilæ morbo calido, & ſicco fortiter exiccãtia nó cópe-
tere. Quod ipſum gẽtilis aĩaduertẽs inqt Auicennã hic duplici
ter intẽdere, primo ꝙ ponit abſolute medicinas quæ cópetũt
in ſtatu ſecũdo ꝙ hic ponit medicinas, quæ cópetunt in heri-
ſipila ulcerata, quæ ſunt nimis fortis exiccationis. Nos uero ex
hac ipſa reſponſione illud confeſſum habemus, qđ contra Aui
cẽnam probare nitebamur eas.ſ.quæ hic ponuntur ab ipſo me
dicinas non heriſipilæ, de qua agit in hoc capite ſed alteri po-
tius, de quo tractat in ſequenti formicæ.ſ.uel miliari, uel corro-
ſiuæ conuenire, nã heriſipila ulcerata nihil aliud eſt, niſi herpes
exedens apud Galenum ut idem Galenus libro xiiii, artis cura
tiuæ teſtatur, herpes autẽ comedẽs ẽ formica corroſiua ſiue ul
cerata apud Auicẽnã. Quod uero nó differat herpes comedẽs,
de quo agit Galenus a formica corroſiua de q̃ ſcribit Auicẽna
uidere licet ex his, quæ Auicẽna quidẽ de formicæ corroſiuæ.
Galẽus uero de herpetis comedẽtis curatiõe eadẽ ãbo præcipi
unt, hæc, n. ſũt Auicẽnæ uerba. Via aũt ſecũdũ quã curatur for
mica ẽ ut aquæ ex ipſa ẽ corroſiua alienetur ab humectatõe, quã

Gentilis

Heriſipila ulcerata & herpes exedens idem

Galenus

Magnus ſcrupulus apud auicennam

auicēnā uideri ſibiipſi repugnare.

Gentilis

iam adminiſtraſti in heriſipila. humectatio.n.non eſt cōueniēs in ulceribus. Galenus quoq;, à quo ſumpſit Auicēna ī eandē fe rè ſniam ſcribit libro.ii.artis curatiuæ ád Glauconē i hác ſniam Herpetes qdē quātū ad totius corpis curatōem ſimili mō, quo heriſipelata curare oportet, quātū uero ad locū ipſum affectū nō ēt ſimiliter oēs, qui.n.exeſi ſunt refrigerari quidē deſiderāt. ſicuti & alii, atq; heriſipelata nō tamē ea medicamēta, quæ præ ter id, ꝙ refrigerāt, ēt humectāt. patiūtur, ſed ea ſola ex refrigerā tibus, quæ ſimul exiccare poſſūt, admittūt. Hic Galenus ſicuti auicenna ī cura formicæ corroſiuæ, ita ī curatōe herpetis comedentis prohibet humectatōem, quá tamen ī heriſipelatis probat, atq; iō idē galēus ſubiūgit. Nō igitur neq; lactucā, neq; polygoniū, neq; ex ſtagnis lēticulā, uel paluſtrē lotū, uel anthyliū, uel pſyliū, uel portulacā, uel itybū, uel ſempuiuā, uel tale aliqd, qđ poſſit humectare, q̄ heriſipelatis erūt opportūa, oportet adhibere. Sed hic nō paruus remanet ſcrupulus, qa has ipſas herbas, uel magnā earū partē ī pricipio formicæ corroſiuæ probat Auicēna ita ſcribēs. Et adminiſtra in principiis eius .ſ. formicæ corroſiuæ (de ea.n.ſtatī ſupra locutus erat) ſicuti lactucā, & nenufarē, & ſempuiuā, & uolubilē, & portulacā, ut uideatur Auicēna ſibiipſi manifeſte repugnare, ſi.n.ut ipſe paululū ſupradixe rat ea, quæ debetur heriſipilæ humectatio fugiēda ē in curanda formica corroſiua, cur poſtmodū lactucā ſempuiuā, & portulacā, quas Galenus libro.xiiii.artis curatiuæ ad heriſipilæ qdē laudat curatōem. libro uero ſecūdo ad Glauconē pp eaꝝ humiditatē ī herpete exedēte cēſet euitādas ſtatim Auicēna ī formicæ corroſiuæ principio cōmēdat, uel iubet admīſtrari. Nō ſolas iqt gētilis, q hác ī uerbis Auicēnæ repugnātiā uiſus ē aīaduertere, ſed cū aliis exiccātibus mixtas, utputa lēticulā, quæ ē frigida & humida, cū ſēpuiua, quæ ē frigida, & ſicca, q̄q̄ idē Gētilis nō de formica corroſiua, ſed ambulatiua, in q̄ ſicuti ī q̄libet alia formicæ ſpecie ſecūdū ipſū aliqua ē ulceratio, atq; ideo humiditas, quæ debet exiccari moueat dubitatōem. Sed cur obſecro

ad formicā,ſiue corroſiuā,ſiue ulceratā talis mixtio ſit neceſſaria q̄ñ nō iueniātur herbæ ſimplices,quæ ſimul habeāt cū exiccādi tū ēt refrigerādi ptātē,aut q̄ñ ea ſola,q̄ humectāt poſſint refrigerare. Ipſe quoq; Auicēna poſtmodū,ſicuti ēt Galenus eaſ q̄ utrāq; præſtāt effectū,q̄ſ.æque exiccāt,atq; refrigerāt,memorat,ſicuti arnogloſſā,rubū,& lētē,qbus mille aliæ poſſint ſimiles repiri. Quod ſi ēt eædē formicæ corroſiuæ,ſiue ulceratæ cōpetūt medicinæ,quæ ēt heriſipilæ,frigidæ.ſ.mō nō poſſint humectare ſicuti neq; calefacere,cur Auicēna uolubilē herbā ad caliditatē declinātē,ut ipſe ſcribit ſecūdo ſui opis libro aliiſ refrigerātibus adnumerauit,ut tamē hæc cōpetat,quoniā à qbuſdā cēſetur frigida,nō uideo ſi (ut inqt Gētilis) hæ,q̄s ſcribit Auicēna medicinæ nō p ſe ſolæ,ſed miſtæ cū aliis recipiātur,q̄ūo ex mixtura humectātiū ac refrigerātiū,fiat medicina,q̄ tātū frigefaciat & exiccet,q̄lē exigit formica corroſiua,uel ulcerata,q̄ ut morbꝰ calidus frigida ſolū ſine calidis q̄rit,ut uero ulceratus ſolū ſicca ſine humidis,ī quo qdē morbo Galēus ēt ſtrychnū.i.ſolanū reſpuit qa nō habeat ſufficiētē ſiccitatē. Auicēna uero eādē herbā nō probat niſi ſiccā q̄ſi uiridis poſſit humectare. Si ergo humida cauebat,cur lactucā,& nenufar,& lēticulā aquæ,ſimileſq; herbas humidas ēt aliis ſiccis admiſtas approbauit. Neq; tamē puto qd Gētilis credidit eū fuiſſe Auicēnæ itellectū,ut ſempuiuā pro herba ſicca,q̄ aliis humectātibus debeat adiūgi hoc ī loco noīauerit,quoniā eādē herbā Galenus libro ſecūdo artis curatiuæ ad Glauconē aliis adnumerat,q̄ herpetē comedētē nō ſolū poſſunt refrigerare,ſed ēt humectare,q̄uis.n.idē Galenus ſexto d ſimplici medicīa libri uolumīe ſēpuiuā frigidā,ac ſiccā ſtatuerit,plurimū tamē illi tribuit frigiditatis,minimū uero ſiccitatis,imo ī ea uigere aquoſā ſubſtātiā plane aſſeuērat,cuius rōe,ut arbitror ī ſecūdo libro,quē dixius artis curatiuæ ad Glauconē q̄n do herpes fuerit ulceratus ſēpuiuā unà cū aliis hūectātibꝰ īprobat,ſicuti ipſā heriſipelatis cōuenire fatetur,nā licet fcā ad corpus tēpatū,ſicuti fit ī cæteris medicinis collatōe libro,quē diximus de ſimplici medicina ſexto ſempuiua frigida,& ſicca her

Herba uolubilis.

Gentilis expoſitionem īprobari.

ba dicatur eadẽ tamẽ ad heriſipelas morbũ calidũ, ac ſiccũ cõparata ſcđo libro ad Glaucone frigida, atq; hũida reputatur, ſicuti oleũ roſaceũ, & refrigeratos calefacere, & calefactos refrigerare ab eodem Galeno ſcribitur libro tertio de ſimplici medicina, quæ quidem effectuum diuerſitas, ut etiam inibi ſcribitur his præcipue datur medicinis quæ parum à temperamento receſſerunt, qualem eſſe diximus ſemperuiuam herbá in ſiccitate auctore Galeno ſexto libri de ſimplici medicina, uolumine. Hanc uero ad diuerſa corpora comparationem non animaduertens rabi Moyſes auſus eſt notare Galenum quaſi libro ſecundo artis curatiuæ ad Glauconem contraria de ſemperuiua ſcribẽtem, quæ libro (quem diximus) ſexto de ſimplici medicina ſuper eadem herba aſſeruerat. Nos uero de hac repugnãtia ſniaꝝ falſo obiecta Galeno plenius alibi diximus, ubi eũdẽ Galenũ defẽdimus cõtra rabi Moyſen pricipi medicoꝝ ẽt i pleriſq; aliis i feſtũ. Aliđ uero Gẽtilis ſuffugiũ dicẽtis, ꝙ i pricipio pricipiãte formicæ frigida & humida cõpetũt, qa licet ibi ſit aliqua ulceratio, nõ tamẽ corroſio adeſt eiſdẽ, q̃s ſupra poſuimus rõnibus iprobatur, atq; eo magis, quoniá à Galeno i ſecundo artis curatiuæ libro ad Glauconẽ, quælibet ulcera ẽt i ſũma cute exiſtẽtia egere exiccãtibus Hippocratis auctoritate mõſtratur. Sed ut ẽt antea inuimus, cũ Auicẽna his uerbis utatur, & ad miſtra i pricipiis eius, hoc uerbũ eius nihil aliud põt referre niſi formicá corroſiuá, de qua ſtatí ſupra fit ſermo. Neq; uero illa ratio cõuicit, quá qdá adduxerũt probare uolẽtes Auicẽná itelligere de pricipiis formicæ ambulatiuæ, nõ át corroſiuæ, quoniá poſtea ſubiũgit, & cũ timetur ſup eá corroſio, cũ in formica corroſiua ut inqũt nõ timeatur coroſio, quæ iá ad ſit, ſed potius in ãbulatiua, quaſi nõ potuerit Auicẽna prius ſcribere curatiõem formicæ corroſiuæ, deide docere anteq̃ formicæ corroſio ſupueniat qbus remediis ſit occurẽdũ. Mihi uero maiorẽ faciunt dubitatõem remedia quædá, qbus utitur Auicẽna ad prohibẽdá corroſionẽ ſicuti aqua, quæ currit ex ligno uitis humido cũ aduritur, & ſtercus ouiũ cũ aceto, & ſtercus uaccinũ cũ aceto,

Galenus libro .iii. đ ſimplici medicina.

Rabi Moyſes ex ignorantia comparatõis medicinarũ ad diuerſa corpora, male Galenũ tá q̃ ſibiipſi cõtradicentem notare.

quæ dinus ipſe extranea eē cõfitetur, neq; multũ ad prohibēdã corroſionem proficere. Ego uerò multo magis extranea exiſtimo, q̃ ſtatī poſt ab Auicēna ſup corroſioné iã appĕtĕ iponũtur, ſicuti ſuccum cucũeris aſinini, & ſal, & fel hirci, & rutã cũ nitro & pipe, & nitꝝ cũ uria pueri, q̃ oīa tã priora, q̃ ēt ſequētia nõ formicæ uel ãbulatiuæ, uel iã corroſiuæ, ſed tollēdis potiuſ uerucis cõueniũt, ut patet ex Paulo eiſdē utēte ad tollēda q̃dã genera uerucaꝝ, q̃ græci μυρμηκίας, & ἀκροχορδόνας appellãt, ut ēt ex Auicenna cõſtat, q de nõnullis eoꝝ ĩ curatõe uerucaꝝ meminit, & uariis ĩ locis, ubi de earũdē mediciaꝝ proprietatibꝫ agit ualere eas ad uerucas, nõ ãt formicã ãbulatiuã, uel corroſiuã ĩſinuat. Sed hoc q̃dē capitulũ de uerucis ĩ capitulo de formica male fuiſſe ab Auicēna poſitũ, & cãm ēt huius erroris ĩ ſequētibus plēius apiemus. Illđ nũc probaſſe ſufficiat auicēnã heriſipilã pro formica, & formicã pro heriſipila nõ ſine magna cõfuſione accepiſſe q̃do q̃dē, q erãt heriſipilæ remedia refrigerãtia, ſ. atq; humectãtia, eadē formicæ corroſiuæ accõmodauit, q̃ uero formicæ cõpetebãt uel corroſiuæ, uel miliari multũ. ſ. exiccãtia hæc rettulit ad heriſipilã. Sed quoniã ſupra mõſtrauĩus medicamēta fortiter exiccãtia ſcripta ab Auicēna ad heriſipilã ſupra cutē exiſtētē ã Paulo fuiſſe trãſũpta, an ēt fideliter trãſlata fuerit uideamus, ſic. n. nõ ſimplex, ſed multiplex potius error ĩdicabitur. Vnum ex his remediis fortiter exiccãtibus, de q̃bus ſupra facta ē mētio ita hētur apud Paulũ. Lanæ ãtiquæ illotæ circa tædã cõbuſtæ dragm. xii. ceræ dragm. xxv. ſcoriæ plumbi acetabulũ mediũ, ſepi caprini purgati, & loti ĩ aqua dragm, xxv, olei myrtini unci. v. altera huic correſpõdēs apud Auicēnã ſcribitur in hũc modũ, Lanæ ueteris aduſtæ nõ lotæ pondus dragm. xii. ſ. carbõis de cortice arboris pini tantũdē ceræ dragm. xx. ſcoriæ plumbi dragm. v. ſepi caprini ueteris abluti cũ aqua dragm. xv. olei mirthyni unci. v. ſi põdera q̃dē mediciaꝝ notata in Auicēnæ cõpoſitõibus nõ oĩno quadrãt cũ alteris, quæ ĩ ſimilibus apud Paulũ cõpoſitiõibꝫ ĩueniũtur nõ ē, ut arbitror, magnipē-

Extranea remedia quibus utitur Auicenna in formicæ curatione.

dẽdũ. Illud multo magis ẽ cõſiderandũ ab his præſertí, q̄ quã dam ueluti diuinitatẽ tribuũt Auicẽnæ, in cuius libris de medicina præſertí nullũ poſſe inueniri errorẽ arbitrantur, quo pacto Auicẽna in nuper dicta cõpoſitione miſceat carbonẽ de cortice pini, quẽ tamen Paulus in ſua cõpari oĩo prætermiſit. Eſt inq̃ ut exiſtimo diligentius examinandũ, an Auicẽna, uel alius deliquerit, noua, atq; inaudita medicamẽta, ueteꝝ cõpoſitionibus adiungẽdo, ueluti carbonẽ de cortice pini, de quo quidẽ carbone nuſq̃ ſcriptũ inuenitur, ꝙ ullã habeat in medicinis ad heriſipilã, uel formicam efficaciam. Nunc autẽ non eſſe noſtræ tranſlationis errorẽ teſtem facio miro ingenio, ac ſingulari doctrina præditũ iuuenem Paridẽ ceſareũ mãtuanum, qui ut ſemper fuit omnium bonaꝝ artium ſtudioſiſſimus, ita nunc medicinæ totus inſiſtit, ad quã fideliter ꝑcipiendam nõ mõ latinos, & græcos, ſed etiam hebræos, atq; arabes adhibet præceptores qui à me eodem paride præſente ſepius req̃ſiti in his locis præſertí, in quibus Auicẽna à Galeno, ac paulo nõ paꝝ diſſẽtire uidebatur; ut uerba Auicẽnæ ſicuti in eoꝝ iacent lingua mihi interpretarẽtur eũdẽ fere ſenſũ rettulerũt, quẽ ẽt nos in noſtro habemus Auicẽna, unde in eã ueni ſententiã, ut multos, qui non ſolũ in noſtris, ſed etiam hebræoꝝ, atque arabum libris inueniuntur errores Auicẽnæ ex prima græcoꝝ auctorũ, quoꝝ ſentẽtias idẽ Auicenna undequaq; collegit facta in arabicã linguam conuerſione ſumpſiſſe occaſionẽ. nam & hũc ipſum, de quo pauloante loquebamur errorẽ nõ aliũ de q̃ ex uerbis Pauli male itellectis traxiſſe originẽ facile põt unuſquiſq; ꝑpendere. Cũ eni Paulus ita ſcribat. Lanæ ueteris circa tædã cõbuſtæ dracmẽ xii. credidit Auicẽna uel potius ille, qui male Paulũ inarabicũ ſermonẽ tranſferẽdo dedit Auicẽnæ errandi occaſionẽ, tædam quoq;, ſiue carbões ex tæda exuſta derelictos in eandẽ uenire cõpoſitionẽ, atq; ideo ita notauit. Sumãtur lanæ ueteris aduſtæ nõ lotæ põdus dracmarum xii. & ſemis carbonis d̄ cortice pini tãtũ dẽ errore ſanè ſatis ridiculo, atq; aliq̃do futuro ꝑiculoſo, ſi medicinæ ẽt quæ deuorantur, uel bibũtur poſtq̃ fuerit ſup ignẽ

[Arabem interpretẽ male paulum iterpretãdo dediſſe Auicẽnæ curandi occaſionem.]

q̄ndoq; paratæ, carbones, q ex eodẽ igne remãſerit in ſuã quoq; ſocietatem receperint, tale enĩ quodã fiet in cõpoſitione relata ab Auicẽna, ſi ut ipſe docet ad lanã exuſtã æqua portio carbonũ ex teda, circa quã fuerit exuſta adiiciatur. Nemo aũt admiretur eã præcipue lanam quæ circa tædã fuerit exuſta a Paulo in ea, quã diximus compoſitione probari, fuit enĩ quoddam apud ueteres in cõburenda lana, quæ nõ niſi cõbuſta ad uſum medicinæ ueniebat artificiũ, cuius etiã Galenus, ſed multo plenius Dioſcorides meminit, qui inter cæteros lanam cõburendi modos hũc quoq; tradit. Alii diſponẽtes obeliſcos ſup uas fictile latũ os habẽs inuicẽ diſtantes, & ſuper imponentes ſcandulas, & lanas alternatim leuiter ex tædis paruis ſuccẽdunt, ubi uero lanæ fuerint cõbuſtæ tollunt, & ſi quid pingue, uel pix ex tædis paruis defluxerit, ſimul tollunt, atq; reponunt, & hoc eſt quod Paulus uult lanam. ſ. ita ut docet Dioſcorides uſtam, nõ autem carbones de cortice pini in ea, quã ſcribit ad herpetẽ ueſicoſum cõpoſitione cõmiſceri. Nũc ad reliqua explananda tranſeamus, in quibus uidetur Auicẽna aliquanto maiorẽ, uel etiam periculoſiorem feciſſe cõfuſionẽ, mox ad ignẽ perſicũ, de quo præcipue diſputabamus, in quo morbo pluſq̄ in cæteris fuit Auicẽna perplexus reuertemur. Scio tamẽ me nõ credenda ſcripturũ his præſertim, qui poſt habitis rationibus ſola nomina, ac ſcribẽtiũ auctoritatẽ ſequũtur qui ſe alicui ita adducunt auctori, ut proprios ſenſus deſtruentes malint alteri q̄ ſuis oculis credere. Nos ſupra cũ ex ſenſu ipſo, tum etiã Dioſcoridis auctoritate cui etiã ex parte cõſentit Auicẽna probauimus eupatoriũ hẽre folia canabis, uel pẽtaphyllo ſimilia, fructũ puũ q exiccatus ueſtibꝫ adhereſcit eẽ deniq; eupatoriũ herbã illam, quã nos uulgo agrimoniã noĩamus. Auicẽna uero idẽ eupatorium aliud q̄ agrimoniã eẽ ſignificat, cũ ait eupatoriũ eẽ herbam aromaticã habẽtẽ folia canabis, & florẽ ſicuti nenufar. Cõſtat. n. herbã uulgo agrimoniã nũcupatã neq; eẽ odoratã, neq; hẽre florem ſicuti nenufar, imo ita exiguũ, ut uel nenufari, uel eius flori collatus nullam ipſius habeat ſimilitudinem. Cui igitur plus ĩqes, hac ĩ pte credemus Dioſcoridi ne, an Auicẽnæ? Auicẽnæ

Modus cõburẽdi lanã ſecũdũ Dioſcoridem.

iqes cui noſtra ætas dedit medicinæ principatũ. At q Galenus unaq; ipſe Auicẽna i hac parte mediciæ, q̃ de medicamẽtis ſimplicibus agit, primũ locũ dioſcoridi tribuũt. Sed fac auctoritatẽ eſſe parẽ, Vbi tu mihi Auicẽnæ patrone herbã inuenies aromaticã foliis canabis. flore nenufaris, quæ ſit ue℞ eupatoriũ. ſicuti ego tibi alterã aſſignaui, ita Dioſcoridis. Plinii. Serapionis ſup herba eupatorio deſcriptionibus cõgruẽtẽ, ut niſi malis uideri cæcus, q̃ fateri Auicẽnã in ueris eupatorii notis deſignandis aberraſſe nullo mõ negare poſſis herbã, quã nos uulgato nomine Agrimoniã uocamus eſſe ueteribus eupatoriũ. Quod ſi forte mihi cõceſſeris id, qđ multi ẽt ex medicis iunioribus non diffitẽtur Auicẽnã nõ multã habuiſſe ſimpliciũ medicamẽto℞ noticiã nõ aduertes fortaſſis te eadẽ cõceſſione dimidiã ſciẽtiæ medicinæ partẽ Auicẽnæ detrahere, quæ tota ut inqt Galenus libro ſecũdo de Criſi ex duabus cõſtat noticiis altera ſubiecti, circa qđ medicus opatur, altera illo℞, qbus ueluti inſtrumẽtis i ſuo ope utitur. Cur uero ſi in his, in qbus ueritas ipſa ſeipſam cõtẽplantibus offert, ubi uigẽt ſenſuũ iudicia Auicẽnã erraſſe cõcedis, nõ æque i rebus magis abſtruſis, atq; recõditis labi illũ potuiſſe fatearis. Tu tamẽ crede quod lubet, nos paucis iſta ſcribimus, & ſolis amatoribus ueritatis. Si nõ apud malignos, atq; imperitos, ſaltẽ apud probos, ac doctos gratiã ut ſperamus cõſecuturi, forte ẽt apud ægrotos, quos fortuitæ mediciæ piculo liberamus. cũ herbam i foſſatis naſcentẽ. quæ quid ſit á medicis ignoratur hactenus tamẽ credita eſt a pluribus eẽ eupatoriũ, ne ſyrupo ex eupatorio, atq; aliis cõpoſitionibus adiungatur, modo ſint, q nobis fidẽ uelint præſtare, prohibemus. Sed & altero multo ſane maiore piculo uel ẽt tormẽto miſeros mortales liberemus, qđ audio malo ſuo fato ſenſiſſe nõnullos, q hac tẽpeſtate morbo gallico laborarũt, neq;.n. defuere medici, q puſtulas illas, quæ i eodem morbo totũ aliquãdo occupant corpus quibuſdã ferreis inſtrumentis extirpare tentarint nixi (ut arbitror) Auicennæ auctoritate formicæ ambulatiuæ, et corroſiuæ puſtulas embula & pennæ extremitate, ut ſupra quoque notaui.

Totam medicinam cõſtare ex duabus noticiis altera ſubiecti, altera medicamentorum.

mus euellentis quod ēt magiſteriū, ſi diis placet, neq; Dinus in tali curatōe iprobauit, & Franciſcus de Pedemōtium, pluréſq; alii Auicēnam ſequentes ſuis ſcriptis inſeruere, aiūtq; ipſi unà cū Auicēna id eē cōueniēs ſcđm galeni opīonē. Sed ubi obſecro unq̄ galēus puſtulas ex hūore acuto cholerico factas talibus īſtrumētis iuſſit extirpari? galenus inq̄ q ubiq; medicos crudeliter, atq; ipite medicātes uocat hūanæ naturæ pnicīē. Quid uero ſcæuius, aut rudius medēdi gēus poſſit excogitari, q̄ morbū nō alio magis noīe, q̄ qa exulcerat īfeſtātē ēt uehemētius exulcerarē. Falſo igitur īqet aliqs Auicēna Galenū allegauit, neq; uere, neq; falſo, ſi tamē locū cōſideremus, ubi allegauit dicere auſim falſo allegaſſe. Galenus.n.id artificiū ait eē cōueniēs nō ad tollēdā formicā, uel miliarē, uel corroſiuā, ſed qđdā potius genus uerrucarū, q̄s græci μυρμηκίας, i. formicas appellāt. Natus ē ergo error Auicēnæ ex noīs ābiguitate, qa.n. græci puſtulas q̄ſdā ex hūore cholerico genitas ſolā cutē occupātes, atq; ēt ſerpētes ab hac ſerpēdi natura ἕρπητας uocāt, arabes quoq; à ſimili proprietate eaſdē puſtulas formicā noīarūt. Sūt uero ēt q̄dā genera uerucarū, q̄ græci μυρμηκίας noīe ſūpto a formiciſ appellāt, qa ſēſū q̄ſi ſint morſus formicarū patiētibus īferūt, has quoq; uerucas arabes ad græcorū imitatōem formicas nūcuparunt, quo fit ut uerbū formica apđ arabes duorū morborū generibus, q̄uis natura differētibus accōmodetur. Auicēna ergo utrāq; formicā tā pro puſtulis cholericis, q̄ ēt pro uerucis acceptā, atq; utriuſq; morbi curatiōem ī uno capite copulauit, licet alter ex hūore tenui, ac cholerico fiat, alter ex craſſo, ac melācholico, atq; iō ut genere diſtinguūtur, ita diuerſū genus curatōis expoſcāt. Puſtulæ ſi qdē cholericæ uel ſola totius corpis purgatōe, uel ēt emplaſtris ſup locū affectū ipoſitis, nūq̄ āt manu curātur, uerucæ uero, ut docet Galenus libro quarto decimo artis curatiuæ, cū aliis īſtrumētis, tum ēt pēna ita adaptata, ut totā uerucā ſua cauitate cōprehēdat, atq; adeo firmiter hæreat q ea de ſubter acta ueruca radicitus euellatur, quē ēt modū docet Auicēna libro.iiii. capite de uerucis, quē pariter modū uere loco illo potuit ad Galenū auctorē referre, ſed ubi oportuit Galenū citare teſtē, ibi eius teſtimonium

Dinus & Fráciſcus de Pedemontium una cū Auicēna deceptos

Auicēnam male Galenū allegare.

prætermiſit,ubi uero reticere,quoniã non de uerucis,ſed for-mica potius corroſiua curãda agebatur ꝑ erã allegauit. Huc uero tã multa,ꝙ dixius de Auicẽna multos ĩ unũ morbos cõfũdẽte oĩa tẽdebãt,ut oſtẽderemus ipſũ ſimili,atq; aliquãto maiore ĩ pruna,atq; igne pſico uſũ fuiſſe cõfuſione,neqs forte ſuſpicetur nos ĩ tã lõgis digreſſionibus ea,quæ nihil ad propoſitũ noſtrum ptinerẽt cõgſiuiſſe. cũ.n.probare itẽderemus morbũ gallicũ nõ eẽ ignẽ pſicũ,oĩs uero de ꝗcũq; re ſumitur diſputatio đ beat a definitõe,ut ait. C.proficiſci,neceſſariũ hũimus ãtea oſtẽdere,ꝙ nõ cõſtaret apud Auicẽnã qd eẽt ignis pſicus,aliquãdo .n.ipſũ ex ſãguĩe craſſo,& melãcholico iqt generari,ut ẽt antea admonuimus,aliquãdo uero ex cholera pmiſta melãcholiæ,& nũc ignẽ pſicũ idẽ gẽus facit cũ pruna,ut cũ iqt hæc duo noĩa fortaſſe abſoluta ſũt ſup oẽm puſtulã corroſiuã ueſicãtẽ, adurẽtẽ,faciẽtẽ accidere eſcarã,qualẽ facit accidere cõbuſtio,& cauteriũ,nũc uero diuerſificat,ut cũ iqt prunã eẽ magis melãcholicã, ignẽ uero pſicũ magis cholericũ,quãdoq; trahit ipſũ ad formicã comeſtiuã ut cũ ita ſcribit,& quãdoq; abſoluitur nomẽ ignis pſici de illis,ſup quo' ẽ illic puſtula de genere formicæ comeſtiuæ adurẽs ueſicãs. quãdoq; ad formicã trãſfert miliarẽ,ut cũ ſcribit ĩ hũc modũ. Et quãdoq; ſũt cum formicæ ſpẽbus & miliaris malæ febres uehemẽtis caliditatis pnicioſæ. Quaſi apud ipſum Auicẽnã ignis pſicus,& formica miliaris nõ differãt,neq; multũ referat utꝝ ignis pſici uel formicæ miliaris,ſigna manifeſtet & ſane diligentius intuenti formica miliaris & ignis perſicus nihil, aut paꝝ admodũ differũt apud Auicẽnã,ſũt.n.ĩ utroq; ueſicæ milio ſimiles,ueluti Raſis. Paulus.atq; Galenus libro xiiii. artis curatiuæ cõſẽtiũt. Quod ſi Auicẽnã ſeqmur nõ mõ forma, ſed ẽt materia eadẽ ĩ ambobꝰ morbis repitur,quoniã tã ignis pſicus ꝗ etiã formica miliaris ſecũdũ Auicẽnã fiũt ex cholera pmixta melãcholiæ,niſi forte qs dixerit ad faciẽdã formicã miliarẽ nõ ſolã ſufficere melãcholiã coleræ adiũctã,ſed ĩſup ẽt phlegma reqri. hoc.n.uidetur ĩnuere Auicẽna capite de formica miliari ex uerbis illis. Neceſſe eſt illic eſſe ex melancholia,& phlegmate,quæ

Auicẽnam de igne perſico modo unum modo aliud ſẽtire.

admiſcentur choleræ. Sed cum idem Auicēna ſicuti Galenus ex ſolo phlegmate miſto cū cholera eandem formicā miliarē generari aliquádo fateatur. cur nō itidē melācholiā abſq; phleg matis ſocietate iūctā cū cholera poſſe eūdē facere morbū con ceſſerit? Multi quoq; medici iuniores opinātur æque ex una, ſi cuti ex altera mixtione formicam miliarem procreari. Quare & ignis perſicus, & formica miliaris ī eadem non mō forma, ſed ēt materia ſecūdū Auicēnæ ſnīam cōueniēt. Quāq̄ forte quiſpiā illam aſſignabit diuerſitatem, ꝙ in igne pſico materia cholerica ſit magis aduſta. q̄ ī formica miliari. Cur uero hoc cū ipſa ēt ſua caliditate ueſicas excitet, & ut inquit Auicēna febres faciat uehementis caliditatis atq; iō pniciosas, febris āt & alia accidētia, quæ in formica miliari Auicenna nominat ſunt ignis ſacri, ſeu perſici propria. quem etiam prunam appellat Auicenna ad imitationē Galeni, q eūdē morbū & quartodecio artis curatiuæ uolumine. & multis aliis in locis anthracem uocat, quo in loco idem Galenus omnia hæc de anthrace refert. quæ etiam hic ſcribit Auicenna de formica miliari, quod uidelicet febres habet uehementis caliditatis, & ꝙ fit aliquando ex eiſdem cauſis ex quibus fit peſtilentia, & quod aſſimilatur in colore phlegmoni, magis tamen ad atræ declināte. Quare non temere hoc in loco Dinus dubitauit cur cum Auicenna in hoc capite intenderet de pruna, & igne perſico agere, ſigna tamen formicæ miliaris, & nō ignis perſici, ut cuiquam nō abſq; ratione uideretur expreſſerit. Soluit autem uerba Auicennæ in hunc modū exponēdo. Et quandoq; ſunt cū ſpeciebus formicæ miliaris. i. cum pruna, & igne perſico, quæ poſſunt abſolui ſuper ſpecies formicæ miliaris malæ. Hæc uero ſolutio mihi non placet, neq; uidetur ipſi Dino eſſe cōſentiēs, nā cū quatuor ponat Auicēna modos ſup quos abſoluitur nomē prunæ, & ignis pſici, ex quibus quartus eſt magis proprius ſecundū Dini expōſitóem, cur hūc tacuit Auicēna, & aliū minus propriū memorauit? uolēs tamen ex quæ tā ignē pſicū propriæ ſumptū, q̄ etiā prunam comitātur oſtēdere. Quare cū Auicēna ſub nomine formicæ miliaris ſcri-

Solutionē Dini non placere.

bat propria accidentia ignis pſici, & prunæ, uel nō differre, prunam, & ignē perſicū a formica exiſtimauit, uel magis cum hoc q̄ cū alio aliquo morbo cōuenire. Idē tamē Auicēna ſuperius capite de apoſtematibus, & puſtulis ignē perſicū non formicæ miliari. ſed potius heriſipilæ in naturæ uicinitate conſociat, ubi ita ſcribit. At uero ex ſanguine groſſo malo fiunt ſpécies exitu rarum malarū, nam ſi eius malicia uehemens fiat, & ipſius aduſtio proueniet heriſipila, & eueniet combuſtio & cruſta, & deterior ea eſt ignis perſicus. Hic Auicenna facit ignem perſicū non modo in materia, ſed etiam in forma cum heriſipila communicare, licet ignem perſicum dicat eē deteriorem. Torquēt autem hæc nerba Dinum, atq; Gentilem expoſitores Auicennæ, coguntq; ipſos multa imaginari fortea ueritate aliena. Dinus ſiquidem tale apoſtema factum ex ſanguine groſſo nō ueram eſſe heriſipilam arbitratur, ſed potius phlegmonem, qui aſſimilatur heriſipilæ in accidentibus. quod etiam uidetur ſentire Gentilis, qui nomen heriſipilæ hic ſumi improprie fatetur.

Dinus & Gētiliſ expoſitores Auicennæ.

Sed cur tale apoſtema factum ex ſanguine groſſo malo aduſto (ut inquit Auicenna) heriſipilæ, quæ fit ex cholera pura ſecundum eundem Auicennam ſimile iudicatur, & non magis anthraci, qui (ut inquit Galenus primo de differentiis febrium & pluribus aliis in locis) fit e ſanguine melancholico ſuper aſſato Idcirco neq; cum Dino, neq; cum Gentile conſentio, quorũ alter uult heriſipilam. & ignem perſicum eſſe apoſtemata cholerica, alter ſanguinea quidem, ſed ad naturam choleræ declinantia, cur enim non magis ad melancholiam cum ſanguis, ex quo generantur, ſit melancholicus, qui tādem procedēte aduſtione conuertitur in melancholiam. Mihi quidem heriſpila atq; ignis perſicus hoc in loco ab Auicenna nominati non aliter differentes, niſi quia alter eſt altero deterior, nihil aliud eſſe uidentur q̄ anthrax, de quo Galenus multis, ut dixi ī locis facit mentionem, atq; ideo non heriſipilæ, uel igni perſico ſimiles diſpoſitiones, ſed uera pruna, uel ignis perſicuſ potius, quæ eni hic Anicenna in heriſipila, & igne perſico ſcribit, combuſtio-

Opinionē Dini & Gētilis nō placere.

nem ſcilicet & cruſtam eadem tribuit Galenus anthraci, uultq;
ipſū e ſanguie groſſo aduſto, ſicut ēt Auicenna hoc in loco he
riſipilam & ignem perſicum procreari. Sed & heriſipilam eun
dem eſſe morbū aliquādo apud Arabes, q ſit apud Galenū an
thrax euidētius oſtēdamus. libro. xiii. cōtinētis apđ raſim iſta uer
ba legūtur. Dixit. ſ. Galenus ſecūdo libro artis curatiuæ ad glau
conem, quē etiā raſis paulo ante citauerat. Quotiēs ſanguis ſup
ueniens ad mēbrum fuerit ſuperabūdans groſſus & calidus ge-
nerabit cicatricē ad modū coct uræ ignis ēt ſecus ulcus erit apo
ſtema calidū bulliēs & uehemētis doloris & morbꝰ ille appella
tur heriſipila. Quod ſi ipſe ſanguis fuerit ī diſpōne ſui ī ſupabū-
dātia groſſi bulliēte, & caliditate, & tamē ī ſe hūerit eruginē ſubti
lē īfert ampullas admodū illaꝝ, quæ accidunt ad cōbuſtiōem
ignis & emanātibꝰ ipſis ampullis ſub eis appebit illud ulcus ha
bēs cicatricē & appellatur heriſipila ſimiliter. Hæc qdē oīa đ he
riſipila uerba ſūpta ſūt e ſecūdo libro artis curatiuæ ad glauco-
nē, ubi Galenus duplicē modū, quo anthrax generatur expōit.
Sed & idē raſis libro diuiſionū heriſipilā & ignē pſicū q̄ſi pro
eodē morbo uidetur accipe, ita iqēs, quādoq; ī corpe egrediun
tur bothor, & īcipiūt ueIociter puenire ad hoc, ut fiāt cruſtæ ni
græ, aut uirides, & fiat illud quod ē ī circuitu eaꝝ rubrū, & colo
ris pauonis tūc illud noīatur heriſipila, & ignis pſicus. Pluribus
tamē ī locis raſis libro tertiodecīo cōtinētis facit ignē ſacꝝ uel
pſicū nō ſolū eēntia, ſed ēt accidētibus ab heriſipila differre. nā
libro. xiii. continētis ſcribit in hunc modum, de igne ſacro. Hic
morbus accidit e ſanguine groſſo ebulliēte, ſed in maiore par-
te incipit cum puſtulis præcedentibꝰ eum, & quādoq; accidit
ſine puſtulis, uerūtamē oīo erit cū eo aliq̄ excitatio ī loco, ī quo
fieri incepit. & ex pruritu egrediētur puſtulæ, & poſt emanatio
nē ipſaꝝ efficiūt ulcuſ cū cicatrice iminēti ad ſimilitudinē cōbu
ſtiōis ignis, & quādoq; accidit una puſtula, quādoq; plures puu
læ ad modum pānici, & cū eis accidit febris uehemētior febre
phlegmōiſ et heriſipilæ, alio āt eiuſdē libri loco ſcribit ignē ſacꝝ
non ſolū febre acutiore, ſed etiam colore ab heriſipila differre

Heriſipila apud Arabes eſſe eūdē morbum aliquādo q apud Galenū anthrax.

Hæc uero oïa ferè ẽt ſcribuntur a Galeno & libro quarto decio artis curatiuæ, & pluribus aliis ĩ locis de anthrace. ſæpiſſime enĩ ubi Galenus ſcribit anthracẽ raſis ignẽ ſacrũ, uel pſicũ interpretatur, q̃q̃ ut, etiã antea admonuimus, arabes & paſſim medici iuniores, qui arabũ doctrinã ſequuntur, aliud p anthracẽ, aliud p ignem ſacrũ uel pſicum itelligant, atq; ideo ẽt prunã ab anthrace diſtinguant, cũ tamẽ anthrax uerbũ græcum ſignificet latinæ carbonẽ, uel prunã, ut Auicennæ iterpres dicere maluit Cur uero Auicẽna, atq; raſis anthracẽ, de quo Galenus loqtur nõ mõ prunã, uel ignem perſicũ, ſed ẽt heriſipilã aliquando noiarint, neſcirem aliã reddere rationẽ, niſi quã ẽt ſuperius multoꝶ, qui ĩ Auicẽnæ libris iueniuntur erroꝶ aſſignaui, malas. ſ. græcoꝶ auctoꝶ ĩ linguã arabicã tranſlatiões in qbus non mõ herbaꝶ, ſed etiã morboꝶ noia plærunq; diuerſa notantur, unde ſicuti eadẽ herba ſæpius apud Auicẽnã ſub uariis noibus ſcripta, ita idem morbus diuerſimode nũcupatus repitur. Poſſem multaꝶ herbaꝶ, in quibus hic error accidit apud Auicennã exempla proferre, ſed unũ tantũ uitãdæ prolixitatis gratia hoc ĩ loco cõmemoraſſe ſufficiet. In uolubili herba, de qua ẽt ẽ facta mẽtio ſupius iter medicamẽta, quæ in curatiõe formicæ ſcribit Auicẽna. Hæc ſiqdẽ herba aliquãdo in littera. C. cuſſos pro ciſſos. i. hedera nominatur. aliquãdo in littera. u. uolubilis maior, &c, tunc quoq; pro hædera ſumitur. oẽs. n. quæ uolubili magnæ ab Auicenna tribuuntur proprietates, ut ꝙ lac eius abradit pilos, & interficit pediculos, & ꝙ folia eius recentia cõueniẽtia ſunt ulceribus magnis, & ꝙ conſolidãt decocta in uino: & ex eis emplaſtrũ factũ ſuppoſitũ aduſtioni ignis & proprie cũ ceroto, & ꝙ diſtillatur ſuccus eius in aurem doloroſam, & confert ulceribus antiquis in ea & quod iuuet ſpleneticos cum aceto, hæc ĩquam omnia hederæ à Galeno aſſignantur. Quod ſi quis mihi hoc ĩ loco obiiciat nullo mõ poſſe uolubilẽ pro hedera apud Auicennã itelligi, quoniã idẽ Auicẽna inqt uolubilẽ magnã ſuo lacte abradere pilos & pediculos interficere: & aquã eius eſſe ſolutiuam cũ tamẽ hedera nõ habeat lac, neq; ſoluẽdi ſed adſtringendi potius ut de ea ſcribit Galenus poteſtatẽ, facilis ẽ

Auicẽnã atq; raſim anthracẽ apud Galenũ aliquãdo noiaſſe ignem pſicũ aliquãdo herſipilam.

Volubilis herba.

ad iſta reſpōſio. Nam ſicuti Auicēna in capite de cuſſos hede-
ræ uires cū alterius herbæ quæ ladanū fert uiribus miſcuit, ut ali
bi oſtendimus. ita etiā hic hederæ proprietates cū alterius her-
bæ proprietatibus, quæ uolubilis maior à Meſue, & pluribus
aliis nominatur manifeſte cōfudit, quæ quidē uolubilis maior
à græcis κυσσάμπελος .i. hedera uitealis à Plinio cōuoluolum
uulgo cāpāella. quod etiam alias manifeſtauimus nuncupatur.
Hæc autem hedera uitealis, ſiue uolubilis maior, ſiue cōuoluo
ſum, uel quocunq; alio nomine libeat appellare lacte plurimo
manat, & aluū ciet. Idcirco Auicēna, qui uiſus eſt neſciiſſe uerā
hederam ab hedera uiteali diſtinguere ſicuti pro hedera uolu-
bilem, ita lac pro lachryma poſuit, eſt. n. uere hederæ lachryma
non autem hederæ uirialis lac, cui tam à Galeno, q̄ etiam a dio
ſcoride is datur effectus, ꝙ pilos abradat, & pediculos interfici
at. Quare Auicenna mixtiſchiarum herbarū etiam natura di-
ſtantiū poteſtatibus magnā peperit cōfuſionē. & ſicuti in mor
boꝝ, ita ēt in herbarum tractatione capitulū ī capitulo poſuit.
Quos maxime errores inde arbitror habuiſſe occaſionē, quia
uarii interpretes arabes eaſdem nō modo herbas, ſed etiā mor-
bos uariis noībus nuncuparunt, qui enī dioſcoridem e græca
lingua in arabicā trāſtulit hederā græco uocabulo, corrupto ta
mē cuſſos noīauit, qui aūt Galenū cōuertit, pro hedera leleb
ideſt uolubilem poſuit, quoniā hedera uirealis eodē nomine
apud arabes appellatur. Idē arbitror in uerbo anthrax cōtigiſſe
quod in quibuſdam Galeni libris ſicuti quartodecimo artis cu
ratiuæ ignis ſacer, ſeu perſicus apud arabes interpretatur, in q-
buſdā uero, ſicuti forte in ſecundo artis curatiuæ ad Glauconē
heriſipila, unde factū eſt, ut tā Auicēna, q̄ etiam raſis eūdē mor
bū aliquādo ignē ſacrū, ſeu pſicū, aliquādo heriſipilā noīarint,
atq; ita ſibi ipſis quādoq; cōtradixerit, ſicuti raſis qui mō inter
ignē ſacrū, atq; heriſipilā ſtatuit differētiā, mō, quæ ſunt ignis p-
ſici proprietates, eaſdem tribuit heriſipilæ. Auicenna uero nō
nunq̄ ignē ſacrū, atq; una heriſipilā ſcribit e ſāguine groſſo gene
rari, non nunquam heriſipilam quidem ex cholera pura. ignē

Raſim atq; Auicēnam ſibi ipſis aliquando cōtradicere.

aũt ſacrũ ex cholera pmixta m elãcholiæ, maiore tamen choleræ portiõe. Quæ quidẽ cõtradictiones expoſitores latinos coege runt noua morbo℞ genera præter illa, quæ nimis multa natura mortalis hoĩbus dedit falſa ſibi imaginatione cõfingere, flegmo nem.ſ. heriſipilæ ſimilẽ quaſi non ſufficeret phlegmon heriſipi latodes, hic.n. alius eſt ab eo, quem gentilis imaginatur, & phle gmonẽ igni pſico ſimilẽ quaſi ignis pſicus nõ multas hẽat apud Auicẽnã alio℞ morbo℞ (de quibus antea diximus,) ſimilitudi nes. Huic tamẽ morbo adeo multiplici Auicẽna penẽ ſimpli cẽ adhibet curationẽ, illã.ſ. quã Galenus, ac Paulus ſcribunt ad anthracẽ, ut mihi non paruã faciat admirationẽ Auicennã non modo à græcis, ſed ẽt à ſeipſo in hoc morbo diſcordẽ, in uno ta men curandi genere eẽ cõcordem. Sed neq; Romani auctores inter ſe de eodẽ morbo conſentiũt, Plinius.n. queadmodũ, & Seruius in expoſitione carminis uirgiliani. Tpe contractos ar tus ſacer ignis edebat. p ignẽ ſacrũ morbũ ĩtelligit, quẽ græci uo cant ἐρισιπέλατα. Celſus diuerſũ putauit, & cũ ignẽ ſacrũ deſcri bit p minimas puſtulas aliqñ ſerpẽtẽ aliquãdo ſũmã cutẽ exul cerãtẽ uidetur herpetẽ tã comedentẽ, q̃ etiã miliarẽ, de qbus an tea diximus ſignificare, licet idẽ Celſus capite antecedente ul cus qđ ſerpẽdo penetrãdoq; uſq; ad oſſa corpus uorat ἕρπητα ἐσθιόμενον à græcis nominari aſſeruerit. Sed hoc genus ulceris græci medici peritiores hippochrates.ſ. Galenus ac Paulus ab eodẽ uorandi corpus effectu φαγέδαιναν nominãt ſicuti alte℞ qđ carnẽ nõ attigit ſed cuti tantũ exul cerat ἕρπητα ἐσθιόμενον ſiue comedentem appellant. Viderint ergo qui ſolũ cultum atq; nitorem ſermonis attẽdentes Celſũ faciũt medicinæ deum malint ne Celſo hoĩ romano an hippocrati & reliquis celebris nois græcis auctoribus in græca morbo℞ credere appellatione Tantã uero de pruna, igne ſacro, uel perſico opinionũ diuerſi tatem non mõ longũ opus foret improbare, ſed ẽt ſuperuacu um, quãdo & ſine alia cõfutatione ipſæ ſua ſe contrarietate pro ſternunt. Quod ſi ex oĩbus illã quæ uerior eſſe uidetur uelimus capere tũ à Galeno. ac Paulo tũ etiã à raſi tertiodecim o conti

Romanos auctores de igne ſacro diſſentire.

nẽtis approbatã quæ ignẽ ſacrũ, aut perſicũ, ſiue carbonem, uel pruná ita deſcribit unà ẽt ipſius cãm explicãdo, cũ ſanguis melãcholicus feruẽs in aliquod mẽbrũ ĩcubuerit, contigit fieri eos, quos carbones noíamus, qui ſunt ulcera cruſtoſa magna quidẽ ex parte à puſtula incipiẽtia q̃lis ĩ igne aduſtis apparet, quãdoq; uero ſine ea, ſed ſcalpitur quidẽ membrũ oĩno ab initio, deinde nõ nunq̃ una puſtula aliquãdo plures excitãtur, tenues uelu ti milium, quibus diſruptis ſimiliter ulcus cruſtoſũ fit ſimile his quæ à cauteriis fiunt, cruſta nõ nunq̃ colorẽ cinericiũ præſe ferente, aliquando nigrũ cũ eo ꝙ baſi ſua firmiter adhæret, ac ueluti clauo fixa uidetur, alia carne circunſtãte ueluti inflãmata, & nigricãte, uel ẽt ſplendẽte ſicuti aſphaltũ, & pix talis. n. eſt quæ uere atra bilis nominatur, ſi inquã ita ignem ſacrũ aut perſicũ, ſiue carbonẽ, uel prunã (hæc. n. oĩa nomina eundẽ morbũ apud diuerſos auctores ſignificãt) deſignemus ueluti etiã uidetur uoluiſſe Auicenna prunã & ignem pſicum libro quarto deſignare, licet, ut multis aliis in locis, ita & hic barbare, & obſcure loquatur, talem morbum differre ab eo, quem gallicum nominamus, tum ex multis aliis notis, quæ alteri inſunt, alteri deſunt demonſtratur tum etiam ex puſtulis, quæ ſunt ĩ morbo gallico lõge milio grandiores, ac præterea ex febre acutiſſima, atque aliquãdo mortifera, quæ ut ſcribit Galẽus quartodecimo artis curatiuæ libro, & libro etiam de tumoribus contra naturam, & raſis pariter tertiodecimo continentis carbonem, ſiue ignem ſacrum neceſſario comitatur, quod etiam ex parte ſentit Auicenna, qui ſub nomine formicæ miliaris ignẽ perſicum afferre aliquando febres pernicioſas inſinuat, altero aũt libri quarti capite, ubi agit de ulceribus corroſiuis. & putrefactiuis qualia ĩuit eſſe ſecundũ Galeni ſententiam ignem perſicũ, & formicã ambulatiuam in huiuſcemodi ulceribus febrẽ multiplicari, aut inſepabiliter adhærere aſſeuerat, licet Dinus ĩ eius loci expoſitionẽ nolit ſecundũ Galeni opinionẽ ignẽ pſicũ eẽ ulcus putrefactiuũ ſed tãtũ corroſiuũ, atq; ideo plurimũ febre uacare neſciens forte Galenũ nunq̃ ĩ ſua lĩgua de igne pſico, niſi ſub hoc no

Vera deſcriptio ignis ſacri uel perſici.

mine anthrax fuiſſe locutum, in cuius ulceris curatione idem
Galenus libro quarto decimo artis curatiuæ damnat cataplaſ-
mata quæ uim habent cõcoquendi, et pus mouendi, ne maior
putredo ſuperueniat, ulceri quoq; ignis ſacri, ſeu pſici adiunctã
Raſis — eſſe febrem, atq; putredinem teſtatur raſis libro. xiii. cõtinentis
ita ſcribens. ignis ſacer eſt ulcus, in cuius loco accidit ampulla ſi
milis ampullæ factæ ex igne cum cicatrice maligna. ſed ĩ loco at
tinente ei erit apoſtema inflammatum prouocans febrem uio-
lentam ualde. Itẽ raſis ĩ alio eiuſdem libri loco ita ſcribit. Apo-
ſtema calidum accidens e ſanguine calido, & groſſo, quod ap-
pellatur ignis ſacer cum ulcere eius erit putrefactio. Dinus er
go uel iſta nõ uidit, aut differre ignem ſacrum a pſico apud Ra-
ſim, ſeu ignẽ pſicum ab anthrace apud Galenum exiſtimauit.
Quare ut diximus morbus gallicus uel hac potiſſimum nota ab
igne pſico ſeparatur, quoniam, qui gallico morbo tentãtur fe-
brẽ magna ex pte nõ hẽnt, uel ita exiguam, ut uix ſentiãt. Si quæ
uero puſtulæ ĩ hoc morbo appuere ſubnigræ, & cruſtis ſimiles,
quales ĩ igne aduſtis uiſũtur eas puto potius ex eo fuiſſe genere
puſtulaꝝ, quas ſcribit Galenus libro, q de cholera nigra ĩſcribi-
tur ex atra bile citra febrẽ oriri, q̃ hoc ipſo ab anthrace, ſiue a carbone
bone diſtinguũtur, quoniã hic cũ febre, illæ ſine febre fiũt. Nõ
tamẽ morbũ gallicum ſimplicem morbum, qui cũ eiuſdẽ natu
ræ puſtulis oĩbus eo laborãtibus morbo accidat, atq; ió uel pu-
ſtulæ melãcholicæ, uel heriſipelas uel herpes, ſiue formica, uel
aliquo uno noĩe ſpãli ĩ cũctis poſſit appellari iudicamus cũ pro
uariis hoĩum, quos morbus iſte male habet compoſituris aliæ
aliis puſtulæ eueniãt, ĩ quibuſdã atram bilẽ, in quibuſdam flauã ĩ
nõnullis pituitã ſalſam præſertim & uarias præterea ſupfluitatũ
miſturas ſuo colore repreſentãtes. Quare ut tota huius morbi
Opinio ſcri bẽtis d̃ morbo gallico — natura, nõ ãt una ſola pticula facilius ueniat ĩ noticiã cãs, a qbus
hũit originẽ Paulo altius repetemus. Sic itaque dicimus. Miliũ
hoc, qd̃ morbũ Gallicũ uulgo uocãt ĩter epidemias hoc ẽ mor
bos populatim uagãtes debere cõnumerari. Hæ uero aut diui
na ira, ut theologi ſentiunt, aut ui aſtrorum, ut aſtrologi opinan-

tur, uel ex certa aeris intēperie queād modū medici arbitrantur eueniūt. Nos medicos hac i parte ſequētes cās naturæ proximi ores aſſignabimus. Illud ſatis cōſtat eo anno, quo morbus gallicus cœpit pululare magnā aquaꝝ p uniuerſam Italiā fuiſſe exuberātiā. Teſtis ē Roma, q̄ pria id malū ſēſit, ī q̄ tybris ita ītumuit, ut tota ſit facta nauigabilis. quā rē Pōpōius noſtri tpis poeta celeberrimus elegāti tetraſticho publica colūna ipreſſo d̄ſignauit.

Tempore Alexandri ſexti noniſq; decembris
Intumuit thybris bis ſenas circiter ulnas.
Inſula quæque domus facta eſt. mediiſque repente
Circunducta uiis æquabat cymba feneſtras.
Deucalioneo uix tantum tempore tellus
Diluuium paſſa eſt, latuit cum tota ſubundis.

Nos uero duobꝰ poſtremis uerſibꝰ additis hexaſtichō ex tetraſticho fecimus, ut nō mō eā, q̄ romanā urbē ſed q̄ preterea magnā europæ partē circa eadē tpa oppreſſit aquaꝝ multitudinē cōprēderemus, nō aliter. n. q̄ i romano thybris, i agro ēt Bononienſi rhenus, in Ferarienſi, & Mantuano Padus, in Venetia, Atheſis extra ſolitos limites exūdarūt. Tātis deniq; ībribus annus ille ubiq; maduit, ut terris exīde humētibus atq; ſtagnātibꝰ minus mirādū ſit æſtiuū aerē ad illā ueniſſe ītēperiē calidā. ſ. & humidā, quā medici, atq; philoſophi oīum putredinū matrē eē cōfitētur. Similē uel ēt peiorē aliquādo fuiſſe ea. ſ. tēpeſtate, q̄ Gothi Italiā bellis īfeſtabāt ex q̄ īgēs orta ē peſtilētia Blundus Forliuiēſis hiſtoriaꝝ ſcriptor diligētiſſimus priæ Decadis uolumine octauo memoriæ prodit his uerbis. Imbribus nāq; multos dies cōtīnuātibus diluuiū fore appuit. Tybris tūc mēſe octobri prope exacto adeo aqs ītumuit, ut Romæ mœnia alicubi ſupauerit unde regiones urbis fluuio proxiæ maxīa acceperūt icōmoda. Per Italiā uero ubiq; latuerūt cāpi, & ex mōtibus. collibꝰ ue oīs mota aratro gleba i cœnū liq̄facta ſimul cū aqs i ima ē d̄lapſa, ut flumībus poſtmodū ītra ripas coactis cāpi aqua deſtituti limo nihilominus māſerit obtecti, & ſata. q̄ tūc primas iecerāt radiceſ putrefacta ſint, nec eo auctūno obtinēte oīa lutho aliud ſemen

Blūdus forliuienſis hiſtoricus.

d

terræ potuerit mãdari, unde fames maxĩa breui ẽ ſecuta. Sed nõ ſolũ famẽ ea attulit aq̃ꝝ iundatio, ueꝝ ẽt aera ſicuti & terrã corrũpẽs peſtilẽtiã oriri fecit adeo igẽtẽ, ut maximã populoꝝ partẽ ubiq; p Italiã abſũpſerit. Qua tactus labe Pelagius põtifex Romæ obiit. Hæc blũdus. Sed nõ lõgo poſt tẽpoꝝ ĩteruallo Bonifacio.iiii. Romæ põtificatũ gerẽte (ut ſcribit Platia) ĩ libro d̃ uitis põtificũ. fame. peſte. & ĩundatõe, quoq; ẽ laboratũ adeo ferẽ ſẽp iundatõis comes ẽ fames ac peſtilẽtia, ut nõ temere priſci crediderit ĩmodicas fluuioꝝ excreſcẽtias nõ ſolũ ad præſens iferre dãna ſed alia ĩſup mala futura portẽdere. nã & his adhuc uigẽtibus malis Bõifacius ẽ ſublatus e uita & q̃dã eoꝝ reliqæ uſque ad deus dedit. q ſucceſſit ĩ põtificatu tempa ptigerũt terremotus. ſ. quos (ut Ariſtoteles docet ĩ libro q metheora ĩſcribitur) multitudines ĩbriũ nõ minus q̃ ſiccitates ſolẽt generare & q̃dã præterea ſcabies. q̃ (ut ſcribit idẽ Platia) ita tẽdebat ad elephãtiã, ut deformitate cognoſci hoĩes nõ poſſẽt. Nõ ne magnã hoꝝ maloꝝ ptẽimo uero oĩa ĩ uariis Italiæ locis noſtra hac tẽpeſtate p ſenſimus: aquaꝝ diluuia (ut diximus) ãnonæ ubiq; charitatẽ. ĩ q̄buſdã ciuitatibꝫ peſtilẽtiã. ac præterea terremotus quoꝝ nullã aliã cãm niſi nimiã aquaꝝ exuberãtiã poſſumus aſſignare cũ hi maximi illis cõtigerit ciuitatibꝫ quæ ſub cœlo ſũt hũidiore ueluti Ferrariæ & q̄buſdã oppidis circũſtãtibus q̃ nũq̃ adeo tremuerũt ſicuti eo ãno, quo aquaꝝ inũdatões ĩceperũt. Scabies uero ſi ſcabies ẽ appellãda p uniuerſã appuit Italiã & adhuc pſtat adeo fæda ut pleriq; medici q̃dã decepti ſimilitudĩe elephãtiã ſim eẽ putauerit, ſunt. n. puſtulæ ptes primũ obſcœnas deĩde reliqũ corpus atq; ipſã præcipue faciẽ (ut ab initio opiſ diximuſ) occupãteſ, quarũ primi ortus cãm, ſi ſufficiẽter expoſuerimus magnam morbi Gallici naturæ ptẽ explanaſſe uidebimur. Sed ut hoc cõmodius, & maiore ẽt cũ fide faciamus, duos medicoꝝ pricipes Hippocratẽ. ſ. atq; Galenũ ĩ mediũ adducamus. Hippocrateſ tertia pticula aphoriſmoꝝ illo Aphoriſmo, quo morbos aſtiuos cõnũerat ita pronũciauit. Aeſtate uero q̃dã hoꝝ & febres cõtiuæ & ardẽtes, & tertianæ plurimæ, & uomitus, & alui profluuia, &

Hippocrates Galenus

oculoꝝ,atq; auriũ dolores,& oris exulcerationes,& pudẽdoꝝ putredies,atq; ſudamia, Galenus uero partẽ illã aphoriſmi,q̃ ad noſtꝝ propoſitũ attinet ĩ hũc modũ exponit. Liquet ãt ꝙ oris ulcera fiũt ex hũore bilioſo. Pudẽdoꝝ uero putredies nõ ſimpliciter accidũt,ſed qñ magis hũida æſtas,uel ſine flatibꝰ,uel auſtro flãte cõtigerit. Vbi.n.plurimũ a naturæ mõ ad hũiditatẽ,& flatuũ carẽtiã receſſerit,nõ mõ pudẽdoꝝ,ſed cuiuſlibet ptis alterius putredies facit,q̃lis fuit ille tpis ſtatus,q & in tertio epidemiaꝝ libro,& in ſcđo circa initia deſcribitur. Exiguæ uero aeris euerſiones iõ attigũt pudẽda,quoniã hæc pp caliditatẽ,atq; humiditatẽ ſuapte natura ex q̃libet occaſiõe ſunt apta,putreſcere, adeo,ut qñ ẽt ſuã æſtas ſeruauerit tẽpaturã q multis ĩfeſtãtur ſup fluitatibus,cũ hæ aliquã ob cãm ad pudẽda defluxerit ipſoꝝ putredinẽ patiãtur. Sudamia uero ſũt ex genere puſtulaꝝ,q̃ ueniunt ĩſupficie,& cutẽ ulceꝝ ĩſtar exaſperãt. Fiũt ãt ut ẽt ipſũ ĩdicat nomẽ ex multis ſudoribus,qñ hi uel bilioſiores,uel oĩno mordaciores extiterit,mordẽt.n.cuti,& prurigioſã reddunt, atq; in modũ ulceꝝ aſperã. Iã ex iſtis Galeni uerbis Hippocratis ſenſũ ĩterpretãtis unicuiq; patere arbitror cãm eius effectus,de quo hoĩes plurimũ ſũt admirati. Si.n.puſtulæ,q̃s morbũ gallicũ nomiamus nihil aliud ſunt niſi q̃dã ſupfluitatũ ſua multitudĩe corpora hũana ĩfeſtãtiũ germia,eas partes,q̃ ſũt magis putredini obnoxiæ (ſũt ãt hæ præcipue obſcœnæ pp eaꝝ (ut iq̃t Galenus) caliditatẽ atq; hũiditatẽ) priores ſẽtire putredinẽ,deĩde illas,q̃ nõ æque ſũt ſuapte natura ad patiẽdum aptæ nõ mõ fit ueriſimile, ſed propemodũ neceſſariũ, Cã ẽt ĩ prõptu ẽ cur eædẽ puſtulæ non pudenda tantum,ſed etiam reliquum corpus infecerint. nimia,ſ.æſtiui aeris ĩ hũiditate ĩtẽperies,q̃ (ut iq̃t Galenus ĩ expoſitõe aphoriſmi nup allegati) nõ mõ in pudẽdis,ſed ĩ q̃libet alia corpis pte putredies facit,q̃lẽ ẽt aeris ad nimiam caliditatẽ,atq; hũiditatẽ euerſionẽ,& ſecũdo,& tertio piter libro epidemiaꝝ fuiſſe ab Hippocrate tactã. Galenus ẽt ĩ nup dicta expõne teſtatur. Cum uero hãc,quæ noſtro tẽpore cõtingit intẽperiẽ illi, de qua ſcripſit Hippocrates ferè ſimilẽ fuiſſe arbitremur,an etiam

Cur morbꝰ gallicus a pudẽdis ĩcipiat

mala ſimilia genuerit uideamus. Hoc aũt liquido uideri nó poteſt niſi, quæ de ſuæ ætatis intẽperie græce ſcripſit Hippocrates latine proferantur, cũ ut multis aliis Hippocratis libris ita præcipue eiuſdẽ auctoris epidemiis fideliter trãſlatis careamus. Hæc ſunt ſecũdo libro epidemiaꝝ Hippocratis uerba. Carbones in cranone æſtiui, pluebat in æſtibus aqua exuberãte cõtinue. fiebant aũt magis auſtro flãte, & ſuberãt quidẽ in cute humores quidem liquidiores, qui intercepti incaleſcebãt. & pruritũ faciebãt deide ueſicæ ueluti in igne aduſtis excitabantur, ac ſub cuti exuri uidebantur. Sed hæc quidẽ aeris intẽperies uno tantũ tẽpore æſtate. ſ. cõtigit, quæ uero in tertio libro epidemiaꝝ ab eodem Hippocrate ſcribitur, totũ annũ ſicuti hæc noſtra ferẽ ſupflua humiditate maculauit. Audiamus igitur Hippocratẽ ita de hac anni totius infectione loquentem. Annus inquit erat auſtralis abũdãs pluuiis, Deinde nõ multo poſt. Cum autẽ totus annus auſtralis, & humidus, & mollis factus eſſet mox quæ ex eadem totius anni intẽperatura ob ſupfluitatũ putredinẽ hominibus mala euenere cõnumerat, atq; inter cætera heriſipelata. oris ulcera. gutturis paſſiões. pudẽdoꝝ puſtulas. carbũculos. oculoꝝ iflãmatiões. uẽtris pturbatiões. Deinde quales eſſent fluxiones enarrãs, ita ſcribit. Erat aũt fluxio cõſiſtẽs nõ puri ſimilis, ſed quidam alius putredinis modus. poſtremo inferius uolẽs oſtedere omnimode putredinis mala ita inquit. Pluribus erãt ora affecta ulceribus, quæ ἄφθαι uocãtur. Fluxiones exulcerãtes. Plurimæ exulceratiões circa pudenda tubercula intrinſecus & extrinſecus quæ multoꝝ intuitus corrũpebant, quales ſunt quæ ficus appellantur. Oriebantur & in aliis ulceribus pluria, & in pudẽdis carbunculi multi æſtiuo tempore, & alia, quæ putredo uocantur, magna enthymata, herpetes plurimis magni. Quis non ſimilem noſtri temporis epidemiam ex uerbis hippocratis recognoſcat quot enim fuerint, qui & oris ulcera & herpetes labra aliquando exedentes, & nigras puſtulas carbunculis ſimiles pruritum nonnunquam intolerabilem ingerẽtes, & multa alia tubercula, quandoq; etiam oculos infeſtantia pertulere nõ

expedit cõmemorare, quando hæc inſigniora fuerunt, quam ut egeant enarratione. Vt igitur tandem morbi gallici naturã ſũmatim cõprendamus. Hic nõ unus ſpecie, ſed tãtũ genere exiſtit, poſſumuſq; ipſum hoc pacto deſcribere. Morbus gallicus eſt puſtulæ ex uaria humorꝝ corruptiõe generatæ pp nimiã aeris in calore, atq; humiditate præſertim in tẽperiẽ, pudenda primum, deĩde reliquũ corpus cũ magno plerunq; dolore occupãtes. Cur pudenda primũ, deĩde reliquũ corpus obſederint, cãm antea ex Galeni expoſitione aſſignauimus. Sed neq; difficile eſt cur idẽ morbus ſæuũ qbuſdam dolorem intulerit, reddere rationẽ, cũ præſertim id prius fuerit obſeruatum illos maiorem ſenſiſſe cruciatũ, quibus uel nullæ, uel paucæ admodũ puſtulæ in cute exteriore apparuerũt. Humor.n. noxius, quem natura ĩbecillior tẽtauit qdẽ, nõ tamẽ potuit ad exteriora propellere tãdẽ in articulorꝝ neruos incubuit, ibiq; ingẽtẽ dolorem excitauit. duobus ẽtĩter cæteros modis ut inqt Galenus ĩ expoſitiõe aphoriſmi tertiæ pticulæ qui ita incipit. Vere, n. atræ bilis ægritudineſ atq; furoreſ, & morbi comitiales, ſolet ſe natura oppreſſa releuare, uel. ſ. materiã inutilẽ a mẽbris ĩtimis ac principalibus ad extimã cutim emittẽdo, uel ad ptes ignobiliores, quales ſũt glãduloſæ, & articulorꝝ cõpagines detrudẽdo, ſũt. n. hæ præ cæteris ad ſuſcipiẽdas apte ſupfluitates, ut cõſtat ex Galeni expoſitõe ĩ aphoriſmũ quartæ pticulæ ita dicẽtẽ, Quicũq; in febribus laſſitudinẽ habẽt iis ad articulos atq; maxillas abſceſſus fiũt. Primũ ĩnuit Hippocrates modũ cũ in altero aphoriſmo lichenas lepras & puſtulas ulceroſas inter morbos uernales, quorum nõ nulli iuxta eũdẽ Hippocratẽ æſtati cõmunicãtur enumerat, ſecũdũ uero cũ phymata quæ ſũt tubercula proprie ĩ partibus glãduloſis ut Paulus atq; Galenus ſẽtiũt oriẽtia, ac præterea articulorꝝ dolores adiũgit. Quare ĩ morbo Gallico una, eadẽq; materia & puſtulas facere, & dolorẽ in articulis creditur excitare, ac q̃tũ ad hoc attinet nõ duo morbi, ſed unus tãtũ cuius dolor eſt ſymptoma reputatur. Illi, n. ipſi q nullas habẽt puſtulas in ſuperficie exteriore, ſimiles tamẽ abſceſſus hẽre itĩſecus poſſunt

Deſcriptio morbi gallici.

cũ maiore aliquãdo (ut diximus cruciatu) Immo nõ nulli medici in qbuſdã mortuis quos morbus gallicus uiuẽtes ĩfeſtarat eius morbi explorãdi gratia diſſectis ita eẽ deprehẽderũt, cui qdẽ rei præter ſenſũ ẽt ratio adſtipulatur. quoniã (ut ĩquit Galenus) in libro, qui de cholera nigra inſcribitur haud quaq̃ credẽdũ eſt partes interiores eſſe adamantinas, ut nõ eiſdẽ, quibus uidemus exteriores affici noxis ſubiciantur, Hæc habui quæ de morbi gallici natura, cãis ue cũ morbi ipſius, tũ caſuũ eidẽ morbo aſſidentiũ ſcriberẽ. Quod ſi quis forte a me expectabat, ut morbũ gallicũ uno aliquo noĩe apud antiquos uſitato tanq̃ ſimplicẽ ſpeciẽ deſignarẽ nõ potuiſſe me aliter, q̃ ipſius morbi natura multiplex exigebat explanare, tãdem ĩtelliget ſi animaduerterit Hippocratem tãtũ ĩ doctrĩa uiꝝ ſimilem epidemiã ex ſimili cã ſuo tempore factã per uaria ulceꝝ, atq; tumoꝝ genera deſcripſiſſe. Quod ſi quis plus ſe Hippocrate ſapere arbitratur, is morbum gallicũ tẽtet melius definire. Nos quæ de eodẽ morbo ſentiebamus pro noſtri ĩgenii ĩbecillitate præſenti opere ĩ mediũ cõtulimus. Si qs uero ẽt illud a me poſtrẽo exigebat, ut qbus nã eidem morbo remediis ſuccurratur, edocerẽ, q ut multiplex eſt. ita multiplicẽ curationẽ deſiderat, id me nõ ſine multa operis prolixitate facere potuiſſe qſq; peritus iudicabit, cũ in ſingula puſtulaꝝ genera ſingula medicamẽta ſcribenda fuerĩt, qbus tamen plena ſũt oĩum ferè uolumĩa medicoꝝ. Quare eadẽ hoc ĩ loco repetere nõ mõ lõgus, ſed etiam ſuperuacuus forte labor fuiſſet.

Curatio morbi gallici ſũmatim & breuiter tradita.

Illud tamen ĩ uniuerſum uolo admonere cauendũ eſſe a medicis, ne more mali ſutoris eodem calceo pedes oẽs ĩduere laborãtis, ipſi quoq; morbum gallicũ eadem ĩ oĩbus medicina ſanare ſtudeãt, ne ue etiã, quod plurimi faciunt deceptores, paꝝ puro corpori unctiões ex reprimentibꝫ ſuperinducãt. Hæ enĩ ut cutem aliquãdo liberãt, atq; in præſentia leuãt, ita morbũ uertunt ad ĩteriora. & faciunt priore periculoſiorem. Quare ut etiã aliqua ex parte curãdi uiã a rõne m attingã, nihil adeo expedire in hoc morbo puto, q̃ plenis uenis multum ſanguinis mittere, ſicuti ubi flaue bilis in corpore redundauerit, hunc præci-

pue humorē cōuenienti pharmaco euacuare. Vbi atra inualue-
rit, hāc quoq; idonea educere medicina, ita & ſalſam pituitā, &
quaſcūq; alias totius corporis ſupfluitates propriis medicamen
tis expurgare. Et quoniā ut ſentit Galenus, atq; etiā Auicenna.
Raro hūores ſimplices puſtulas ſimplices faciunt. ad morbos
cōpoſitos cōpoſita etiā medicamēta ſint adhibēda, quæ cura-
tionis ratio nō mō in his, quæ ītra ſumūtur, ſed & ī illis, quæ ex-
trinſecus īponūtur, eſt (ut arbitror) obſeruāda, quoniā ſicuti nō
eædē oībꝫ purgatiōes, ita neq; unctiones proſunt, q̄tū uero ad
uictus attinet modū in eo ſeruādo duoꝝ præcipue aphoriſmo
rū, q ſecūda pticula ſcribūtur ab Hippocrate debemus memi-
niſſe, quoꝝ alter corrupta corpora quāto magis nutriūtur, tāto
plus lædi pronūtiat. alter uero & hoc ipſum īſinuat, & præterea
corrupta ab ītegris dignoſcere docet, ubi. n. fauces ægrotāt, aut
tubercula naſcuntur in corpore cōſiderāda eſſe excremēta pro
ponit, ſi. n. biliosa fuerint īdicio ſūt corpus male ſe hēre, ſi ſanis
ſimilia poſſe corpus ſine piculo ali. Qualia ēt debeāt eſſe q̄cūq;
offerūtur alimēta ex iis, quæ ſupra diximus conſtare arbitramur.
talia, ſ. quæ humores minime malos, aut ad putreſcēdū paratos
ſint apta generare, quæ deniq; cauſis morbū faciētibus cōtrariā
oīno habeāt naturā, Hæc ſūt, quæ de morbi gallici curatōe ſum
matim, breuiterq; pertrāſeo forte altero uolumine latius execu
turus, ſi hāc primā noſtrā cōtēplationē gratā fuiſſe legentibus in
tellexero. Tātū tamē abeſt, ut quæ uel ad alioꝝ opinionū cōfu
tationē, uel ad propriæ opinionis ſcripſi corroborationē loco
ſentētiaꝝ hēri uelim, ut ultro oīs medicæ artis profeſſores hor-
ter, ac rogē me in meis ſcriptis diligēter examinēt, corrigāt, atq;
redarguāt, paratum quæ me male fuiſſe opinatū demonſtraue-
rint, ut philoſophum decet, retractare.

Venetiis, In domo Aldi Manutii. Men-
ſe Iunio. M. iii. D. 1497

Correctiones in primo quaterno.

In prima charta.ſecunda pagina,linea.xi.impudentibus,imprudentibus,& li.xii.alii,alteri,& li.xiiii.alii,alteri.i ſecūda cha.i.pa.li.xii.lichenem,lichenum.i.iiii. cha. i.pa .li .xv .humoribus,hic humor,& li.xxvi.tume,tum ex.& ſecunda pa.li.x .declināte,declinantem.in.v.cha.i.pa.li.vi.elephantiaſi,elephantiaſim .& li.xxiii.collocarunt,collocauerit.&.ii.pa.li.xxii.tanta,tantam.in vi.cha.ii.pa.li.vi.obſcurabit, obſcurauit.

In.ii.quaterno.

In.ii.cha.ii.pa.li.xxix.exoraminū, ex foraminum.in.iii.cha.ii.pa.li.x.bæche,pro becio.i.tuſſilagine,immo bæche pro aphace ,& ibidem pelio,peplio,& li.xix.ſcutum,ſucutum.in.iiii .ch.i.pa.li.xvi.cure,cute ,& li.xxi.naricum,uaricum.& li.xxvii.manifeſtare,manifeſtant.in.v.cha.ii.pa.li,xxiiii.bubone,bubonem.& li.xxxi.pomo,pomorum.in.vi.cha.ii. pa.li.xxi.ipſis, ipſi.in . vii.cha.i.pa.lin.xii.heriſipelaſ,heriſipilas.i,viii.cha.i.pa.li.xxiiii.potius de,potius morbo de.& li.ultima,aquæ,ea quæ,&.ii. pa . li .iii.ad glauconem in hanc ſententiam,dele in hanc ſententiam.

In tertio quaterno.

In,ii.char.ii.pa.li.x.nunc,hunc.in.iii.char.i.pa.li.xxiii. adducūt,addicunt,& li.ult.& penul,plus inquies,dele inquies.in.v.cha.i.pa.li.penul.eæ quæ,ea quæ,&.ii.pa.li.ii.a formica exiſtimauit,a formica miliari exiſtimauit.in.v.ch.i.pa.li.xiii.uirealis,uitealis, & li.xv . miſtiſchiarum , miſtis ambarum .& li.xxiii.uirealis, uitealis.in ulti.cha.ii.pa.li.xxxi.milium,malum.

In ultimo quaterno,

In.ii.char.ii.pa.li.vii.humores quidem, humores quidam.in.iii.char.ii.pa.ulti.lin.flauæ biliſ,flauabilis.i ulti.ch.li.vi.ſint,ſūt.

Corrigenda in extractis in marginæ.

In primo q̃terno.vii.char.pria pa:a gæcis , a græcis.i tertio quaterno prima char.ii.pa.Rabi Moiſes,Rabi Moiſem. Et.ii. char.ii.pa.curandi occaſionem,errandi occaſionẽ. Et.iiii.cha. prima.pa.Dinus & Franciſcus, Dinum & Franciſcum. Et.vi. char.pa.prima.Heriſpila,Heriſpilam.

6371

H497
L583l

